

ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร
ในจังหวัดสกลนคร

นายจิรุตม์ มงคล

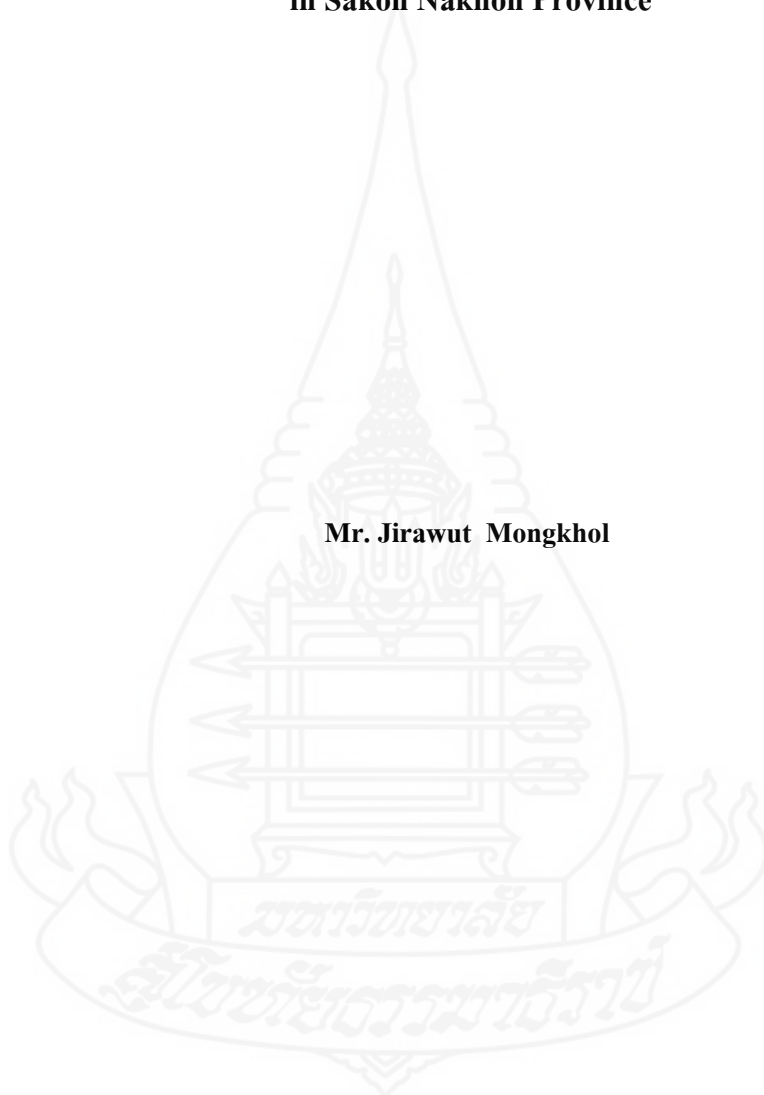

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**Extension Need of Large Agricultural Land Plot of Farmers
in Sakon Nakhon Province**

Mr. Jirawut Mongkhol

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร
ชื่อและนามสกุล นายจิรุตม์ มงคล
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
2. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์รุณรงค์ พานิชโยทัย)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร ในจังหวัดสกลนคร

ผู้วิจัย นายจิรวุฒ มงคล รหัสนักศึกษา 2569001593

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ(2) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร (2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร (3) ความต้องการการส่งเสริมการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร(4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ จังหวัดสกลนคร จำนวน 224 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการจับสลาก ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 52.31 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.64 คน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.01 คน แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเกษตรจากสื่อบุคคล คือเจ้าหน้าที่รัฐ จากสื่อกลุ่ม คือการอบรม/สาธิต จากสื่อมวลชน คือวิทยุ/โทรทัศน์/หนังสือ และสื่อด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้จากเฟซบุ๊ก ส่วนมากมีที่ดินเป็นของตนเอง มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 9.75 ไร่ ผลผลิตข้าวเฉลี่ย 532.85 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 4,234.03 บาทต่อไร่ รายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าว(ปีการผลิต2557/58)เฉลี่ย 42,972.22 บาทต่อครัวเรือน (2) เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในระดับมาก (3)เกษตรกรมีความต้องการในวิธีการส่งเสริม 3 แบบ ได้แก่ แบบรายบุคคลเน้นการเยี่ยมชมเป็นหลัก แบบรายกลุ่มเน้นการจัดทำแปลงเรียนรู้ แบบมวลชน เน้น การได้รับข้อมูลจากหอกระจายข่าวชุมชน ซึ่งความรู้ที่ต้องการให้มีการส่งเสริมมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต เน้น การแปรรูปสินค้า ด้านการตลาดเน้นช่องทางในการจำหน่ายและการจัดการราคา ด้านความรู้ในกระบวนการเข้าสู่การทำแปลงใหญ่ เน้น ผลลัพธ์ที่ได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการ ส่วนในด้านการสนับสนุน เน้น การได้รับความช่วยเหลือจากผู้จัดการแปลง (4) เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ ปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ และปัญหาน้อยที่สุดคือ ด้านการสนับสนุน

คำสำคัญ ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร การเกษตรแปลงใหญ่ จังหวัดสกลนคร

Thesis title: Extension Need of Large Agricultural Land Plot of Farmers in Sakon Nakhon Province

Researcher: Mr.Jirawut Mongkhol ; **ID:** 2569009315;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Benjamas Yooprasert, Associate Professor;

(2) Bumpen Keowan, Associate Professor; **Academic year** : 2014

Abstract

The objectives of this study were (1) to study fundamental state of farmers in Sakon Nakhon Province; (2) to study their knowledge and understanding of the process of doing large agricultural land plot; (3) to study their need for the extension of large agricultural land plot doing. And (4) to study their problems and suggestions on large agricultural land plot doing.

The population in this study was 224 farmers who participated in the Extension of Large Agricultural Land Plot Project in Sakon Nakhon Province. The 144 samples were selected by random sampling methodology. The data were collected by interviewing the studied farmers using an interview form. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs was frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value, and standard deviation.

The findings in this study were as follows: (1) most of the studied farmers were male, with average age at 52.31, and educated at primary level. Their average number of household member and household labor were 4.64, and 3.01 respectively. The agricultural information sources from which they had received the information were government officials who were personal media, training courses and demonstration which were group media, exhibition and fair organizing which were mass media, and facebook which was information technology (IT) media. They mostly had their own land. The average of their area which participated in the project was 9.75 rai. Their average rice produce was 532.85 kg./rai. Their average capital in rice production was 4,234.03 baht/rai, while the average of their total income deriving from selling rice produce (in the production year 2014/2015) was 42,972.22 baht/family. (2) most of the studied farmers had knowledge and understanding of large agricultural land plot doing at the highest/high level. (3) considering their need for the extension of large agricultural land plot doing, it was found that they needed 3 types of extension as follows: visiting at their plots which was a type of individual extension, setting learning plots which was a type of group extension, and receiving agricultural information from broadcasting tower in their community which was a type of mass extension. They needed the extension of agricultural knowledge at the highest level in 3 aspects as follows: In the aspect of production, they needed the extension of producing processed products; in the aspect of marketing, they needed the extension of distributing channels and price management, and in the aspect of knowledge procedure leading to large agricultural land plot doing, they needed the extension of the outcome they got after participating in the project, while in the aspect of supporting, they needed the extension of being supported from the ones who managed large agricultural land plots. And (4) the studied farmers had problems on the extension of large agricultural land plots doing, at low level, in the process leading to large agricultural land plot doing, and they had problems in the aspects of supporting at the lowest level.

Keywords: Agricultural Extension Need, Large Agricultural Land Plot, Sakon Nakhon Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จโดยสมบูรณ์ได้ด้วยคำแนะนำ และความกรุณาอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ธวัชพันธ์ พานิชโยทัย ประธานคณะกรรมการและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำเพิ่มเติม แก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกๆ ท่านที่ได้ให้ความรู้ ประสบการณ์ และแนวความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ เพื่อนๆ บัณฑิตทุกท่านที่ให้คำแนะนำในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จังหวัดสกลนคร ที่ให้ความร่วมมือในเรื่องการให้ข้อมูลและเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอบคุณกำลังใจ ที่มีค่ายิ่ง จาก น.ส.พรรณริณี พูนปริญญา และด.ญ. ปวีกาญญา มงคล และขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อกิตติภพ มงคล คุณแม่ประจวบ มงคล ตลอดจนญาติพี่น้องทุกท่านและเพื่อนๆ ที่คอยเป็นกำลังใจอย่างดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบให้กับบุคคลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และผู้สนใจที่จะศึกษาทุกท่าน

จิรัฐ มงคล

ตุลาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ	7
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	12
แนวคิดเกษตรแบบแปลงใหญ่	19
สถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของผู้เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่	22
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	26
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	26
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
การเก็บรวบรวมข้อมูล	29
การวิเคราะห์ข้อมูล	29

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	31
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ ในจังหวัดสกลนคร	31
ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการเกษตรแปลงใหญ่	41
ตอนที่ 3 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ ในจังหวัดสกลนคร	44
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของ เกษตรกรในจังหวัดสกลนคร	53
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
สรุปการวิจัย	60
อภิปรายผล	67
ข้อเสนอแนะ	69
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	74
แบบสัมภาษณ์เกษตรกร	75
ประวัติผู้วิจัย	86

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลสภาพทางสังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร	32
ตารางที่ 4.2 แหล่งข้อมูลข่าวสารจากแหล่งสื่อบุคคลด้านการส่งเสริมการเกษตร	34
ตารางที่ 4.3 แหล่งข้อมูลข่าวสารจากสื่อกลุ่มด้านการส่งเสริมการเกษตร	35
ตารางที่ 4.4 แหล่งข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนด้านการส่งเสริมการเกษตร	36
ตารางที่ 4.5 แหล่งข้อมูลข่าวสารจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการส่งเสริมการเกษตร	37
ตารางที่ 4.6 สรุประดับการรับรู้แหล่งข้อมูลข่าวสารจากแหล่งสื่อของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตร เกษตรแบบแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร	38
ตารางที่ 4.7 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ ในจังหวัดสกลนคร	39
ตารางที่ 4.8 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องขั้นตอนการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	42
ตารางที่ 4.9 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	43
ตารางที่ 4.10 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานเกษตรแบบแปลงใหญ่ ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร	44
ตารางที่ 4.11 ระดับความต้องการส่งเสริมแบบรายบุคคล	45
ตารางที่ 4.12 ระดับความต้องการส่งเสริมแบบกลุ่ม	46
ตารางที่ 4.13 ระดับความต้องการส่งเสริมแบบมวลชน	47
ตารางที่ 4.14 ระดับความต้องการความรู้ด้านการผลิต	48
ตารางที่ 4.15 ระดับความต้องการความรู้ด้านการตลาด	49
ตารางที่ 4.16 ความต้องการความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การทำเกษตรแปลงใหญ่	50
ตารางที่ 4.17 ความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริม	51
ตารางที่ 4.18 ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วม เกษตรแปลงใหญ่	52
ตารางที่ 4.19 ระดับปัญหาด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่	53
ตารางที่ 4.20 ระดับของปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	54
ตารางที่ 4.21 ปัญหาด้านการสนับสนุน	57
ตารางที่ 4.22 ข้อเสนอแนะในการทำเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร	58

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 5.1 แสดงตารางสรุปผลการวิจัย	66

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ในปัจจุบันการผลิตสินค้าเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันสูงทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ และต้นทุนการผลิตที่สูง ทำให้เกษตรกรรายย่อยประสบปัญหาในการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตร ตลอดจนโอกาสการเข้าถึงข้อมูลแหล่งทุน ทรัพยากร และการตลาดได้น้อย และจากการที่เกษตรกรรายย่อยต่างคนต่างผลิต ทำให้ยากต่อการจัดการผลผลิตให้มีประสิทธิภาพและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มีนโยบายในเรื่องการจัดการจัดทำแปลงการเกษตรขนาดใหญ่โดยให้เกษตรกรรายย่อยมีการรวมกลุ่มและรวมพื้นที่การผลิตเป็นแปลงขนาดใหญ่ ที่มีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการแปลง ตั้งแต่การวางแผนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกษตรกรมีความสามารถในการจัดการผลิตสินค้าเกษตรจนถึงการตลาดที่มีมาตรฐานเช่นเดียวกับฟาร์มขนาดใหญ่การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่ (Area base) เป็นหลักในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) (กรมส่งเสริมการเกษตร 2558: 1)

การจัดการบริหารการเกษตรแบบ "แปลงใหญ่" เป็นแนวคิดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่จะดำเนินการในปี 2558 กำลังนำไปประยุกต์ใช้กับหลายโครงการ ทั้งด้านพืช ประมง ปศุสัตว์โดยดำเนินการใน 77 จังหวัด พื้นที่นำร่อง 219 จุด ดำเนินการในพืช 13 ชนิด ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ทุเรียน ลำไย มะม่วง มังคุด เงาะ ส้มโอ มะพร้าว น้ำหอม สับปะรด ปาล์มน้ำมัน และผักเพื่อลดต้นทุน บริหารการผลิต ทำตลาดร่วมกัน

ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลไสโฮง ตั้งอยู่เลขที่ 138 หมู่ที่ 12 บ้านสุขเกษม ตำบลไสโฮง อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร เริ่มจัดตั้งศูนย์ในปี 2554 โดยกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีสมาชิกแรกเริ่ม 26 ราย มีนายโพธิ์ทอง โพธิราช เป็นประธาน โดยเป็นการรวมตัวกันตั้งเป็นศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ที่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวเป็นเกษตรกรรายย่อยที่ต่างคนต่างผลิตกระบวนการผลิตจึงมีความแตกต่างกัน โดยที่ผ่านมามีการผลิตภายในกลุ่มก็จะทำในรูปแบบของการ

รวมกลุ่มเกษตรกรขนาดเล็ก เพื่อให้มีความเข้มแข็งและมีอำนาจต่อรองทางการค้ามากขึ้นแต่ก็ยังเป็นการแยกกันผลิตซึ่งอาจไม่เห็นผลชัดเจนหรือควบคุมคุณภาพได้ยาก

จังหวัดสกลนครจึง คัดเลือกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ มีสมาชิกสมัครเข้าร่วมโครงการ 224 ราย พื้นที่ 2,000 ไร่เพื่อ เป็นจุดนำร่องการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่อานพืช(ชนิดพืช ข้าว) จังหวัดสกลนครโดยต้องการให้เกิดการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มมูลค่าสินค้า ทั้งในด้านการแปรรูป การรวมตัวกันต่อรองในการเก็บเกี่ยว มีการบริหารจัดการการผลิต รวมทั้งมีการบูรณาการของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกร มีอำนาจการต่อรองในการจัดหาปัจจัยการผลิต และการจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้ในต้นทุนที่ต่ำลง และมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอ

ในการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรยังมีปัญหาในประเด็นการส่งเสริมที่อาจไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนา กลุ่ม เกิดการจัดการผลิตสินค้าเกษตรในชุมชนและสามารถจัดการพื้นที่การเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถพึ่งพาตนเองได้ พร้อมทั้งผู้ที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้กำหนดแนวทางในการจัดการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ จังหวัดสกลนคร

2.2 เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จังหวัดสกลนคร

2.3 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ จังหวัดสกลนคร

2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ จังหวัดสกลนคร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัด
สกลนคร

มีการกำหนดประเด็นในการศึกษาดังนี้

3.1 ข้อมูลสภาพพื้นฐาน ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในครัวเรือน การรับรู้ ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริม การเกษตรแบบแปลงใหญ่ ผลผลิตข้าวเฉลี่ย ต่อไร่ ต้นทุนในการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ รายได้จากการ ผลิตข้าววนปี ปีการผลิต 2557/58

3.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร ประกอบด้วยขั้นตอนการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร แบบแปลงใหญ่

3.3 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วยรูปแบบวิธีการส่งเสริม แบบรายบุคคล แบบรายกลุ่ม และแบบมวลชน, ความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริมในด้าน การผลิต การตลาด กระบวนการเข้าสู่การทำเกษตรแปลงใหญ่, ความต้องการการสนับสนุนจาก การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในประเด็นปัญหาของขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลง ใหญ่ ปัญหาด้านการส่งเสริมการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ปัญหาด้านการสนับสนุนการส่งเสริม เกษตรแปลงใหญ่

ภาพที่ 1.1 แบบจำลองกรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ ในการศึกษานี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร กลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร จำนวน 224 คน

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้คือ ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร ในประเด็นวิธีการส่งเสริม ความรู้ในการส่งเสริม และการสนับสนุน

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาความต้องการส่งเสริมการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร ระหว่างเดือนมกราคม ถึง สิงหาคม 2558

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกรผู้เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่จังหวัดสกลนคร หมายถึง เกษตรกรกลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จำนวน 224 คน ที่เข้าร่วมโครงการเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร

5.2 เกษตรแปลงใหญ่ (Large Agricultural Land Plot) หมายถึง การจัดทำแปลงเกษตรโดยเกษตรกรรายย่อยมีการรวมกลุ่มและรวมพื้นที่การผลิตเป็นแปลงขนาดใหญ่

5.3 การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ (Agricultural Extension in Large Agricultural Land Plot) หมายถึง การส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่ (Area base) เป็นหลักในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)

5.4 ความต้องการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ หมายถึง ความต้องการส่งเสริมการเกษตรในประเด็น วิธีการส่งเสริม ความรู้ในการแนะนำส่งเสริม และการสนับสนุน

5.5 ความต้องการวิธีการส่งเสริม หมายถึง ความต้องการส่งเสริมแบบรายบุคคล แบบรายกลุ่ม แบบมวลชน

5.6 ความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริม หมายถึง ความต้องการความรู้ในด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านกระบวนการเข้าสู่การทำเกษตรแปลงใหญ่

5.7 ความต้องการการสนับสนุน หมายถึง ความต้องการสนับสนุนจากการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในประเด็นสนับสนุนและแหล่งที่สนับสนุน

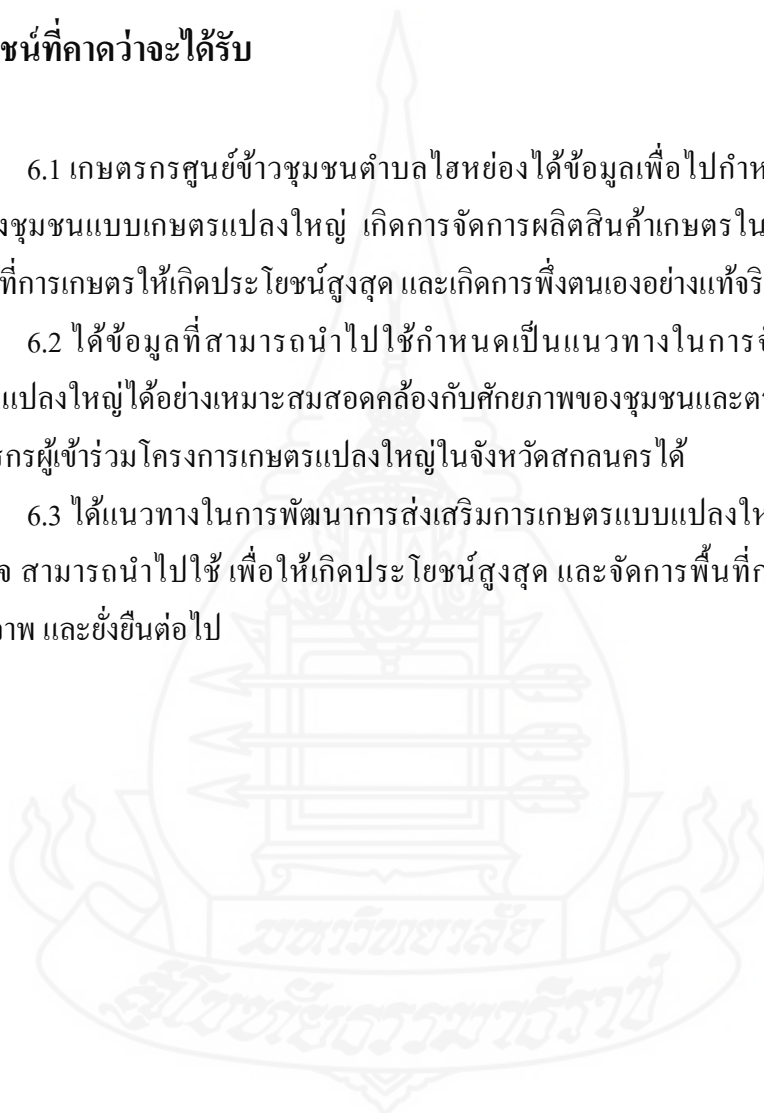
5.8 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนและการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เกษตรกรศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไสห้อย่างได้ข้อมูลเพื่อไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาของชุมชนแบบเกษตรแปลงใหญ่ เกิดการจัดการผลิตสินค้าเกษตรในชุมชนและสามารถจัดการพื้นที่การเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเกิดการพึ่งตนเองอย่างแท้จริง

6.2 ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้กำหนดเป็นแนวทางในการจัดการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนและตรงตามความต้องการของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนครได้

6.3 ได้แนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ให้กับหน่วยงานอื่นที่สนใจ สามารถนำไปใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และจัดการพื้นที่การเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยรวบรวมเอกสารวิชาการ วารสาร แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
2. แนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตร
3. แนวคิดเกษตรแบบแปลงใหญ่
4. สถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของผู้เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่จังหวัดสกลนคร
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

1.1 ความหมายความต้องการ

พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554: 468) กล่าวถึง "ความต้องการ" ว่าหมายถึง ความอยากได้ ใคร่ได้หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการความขาดสมดุล เนื่องมาจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่งต้องพยายามดิ้นรน และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง และก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมา ทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

เดมส์คีย์ คทวนิช (2546: 150) กล่าวว่า ความต้องการ (Needs) เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงขับและแรงจูงใจในตัวบุคคล คือเมื่อใดที่บุคคลมีความต้องการเกิดขึ้นนั้น เนื่องมาจากร่างกายอยู่ในสภาวะของการแสวงหาบางสิ่งบางอย่างที่ขาดหายไปหรือสูญเสียไปจนทำให้เกิดแรงกระตุ้นต่อร่างกายให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น เพื่อตอบสนองสภาวะของร่างกายที่ขาดความสมดุลให้กลับสู่สภาวะปกติ โดยแบ่งเป็นสองประเภทใหญ่ คือ

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) ได้แก่ความต้องการน้ำ อาหาร อากาศ การพักผ่อน ความต้องการทางเพศความต้องการเหล่านี้จะต้องอยู่ในสภาวะสมดุล มิฉะนั้นจะเกิดการแสวงหาเมื่อขาดหรือขาดส่วนเกินความต้องการออกไปจากร่างกาย

2. ความต้องการทางจิตใจ (Psychological Needs) เป็นความต้องการที่บุคคลจะได้อาจได้มาโดยต้องอาศัยการตอบสนองจากคนอื่น ๆ ในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เช่น ความต้องการความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง ความปลอดภัย ความต้องการการยอมรับจากสมาชิกอื่นในสังคม ต้องการความเคารพนับถือและความภาคภูมิใจ เป็นต้น

ทงคา พิลากรณ์ (2554: 8) กล่าวว่า ความต้องการหมายถึง การที่มนุษย์เกิดภาวะขาดความสมดุล เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น ก็เกิดแรงขับภายในร่างกาย จึงทำให้มีความอยากได้ ประสงค์จะได้ในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้นนั้น และเมื่อได้รับการตอบสนองจนกระทั่งเกิดความพึงพอใจ หรืออยู่ในภาวะสมดุล แต่ถ้ามีสิ่งเร้าใหม่ มากระตุ้น ก็จะเกิดความอยากได้ในสิ่งใหม่ขึ้นมาอีกโดยไม่มีที่สิ้นสุด

วรรณชิตา เบญจกุล (2556: 46) กล่าวว่าความต้องการหมายถึง ความประสงค์ ความอยากได้ สิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับเพื่อการดำรงชีพของมนุษย์ที่ทำให้ชีวิตมีความสุข

1.2 ขั้นตอนความต้องการ

มาสโลว์ (Abraham H. Maslow อ้างถึงในเดมศักดิ์ คทวนิช 2546:156 -158) กล่าวว่าทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of Need Theory) เป็นทฤษฎีที่เน้นในเรื่องของความต้องการของมนุษย์ทุกคนมีความต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุดจัดตามลำดับขั้นจากต่ำไปสูงได้ 5 ขั้นตอนดังนี้

- 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย
- 2) ความต้องการในความมั่นคงปลอดภัย
- 3) ความต้องการในทางสังคมความรักและความเป็นเจ้าของ
- 4) ความต้องการที่จะได้รับความยกย่องและเป็นที่ยอมรับ
- 5) ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

Samuelson (1917 อ้างใน กฤษณา ศักดิ์ศรี , 2534 : 159) กล่าวว่า มนุษย์นั้น เพียรพยายามทุกวิถีทางในอันที่จะให้บรรลุความต้องการทีละขั้น เมื่อความต้องการขั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการขั้นนั้น ก็จะลดความสำคัญจนหมดความสำคัญไป ไม่เป็นแรงกระตุ้นอีกต่อไป แต่จะเกิดความสนใจและความต้องการสิ่งใหม่อีกต่อไป แต่ความต้องการขั้นต้นๆ ที่ได้รับการตอบสนองไปเรียบร้อยแล้วนั้น อาจกลับมาเป็นความจำเป็น หรือความต้องการครั้งใหม่อีกได้ เมื่อการตอบสนองความต้องการ ครั้งแรกได้สูญเสียหรือขาดหายไป และความต้องการที่เคยมีความสำคัญ จะลดความสำคัญลง เมื่อมีความต้องการใหม่ๆเข้ามาแทนที่

นอกจากนั้นแล้ว Gilmer กล่าวว่า "มนุษย์มีความต้องการหลายสิ่ง เช่น อาหาร อากาศ น้ำ ที่อยู่อาศัยรวมทั้งสิ่งอื่นๆ ด้วย เช่น การยอมรับนับถือ สถานภาพ การเป็นเจ้าของ ฯลฯ

แต่อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปความต้องการเหล่านี้ ยากที่จะได้รับการตอบสนองจนอิ่มและพอใจทั้งๆ ที่ก็ได้รับอยู่แล้ว"

ทุกวันนี้คนเราพยายามทำงานก็เพื่อจะสนองความต้องการของตน ทำงานเพื่อเงินเพราะเงินเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ตามต้องการ แต่ถ้ามองให้ลึกกลงไปแล้วการทำงานไม่ใช่เพื่อเงินแต่อย่างเดียวเสมอไป เศรษฐีมีเงินมหาศาลก็ยังทำงานทั้งๆ ที่ทำงานแล้วได้เงินเป็นค่าตอบแทนเพียงเล็กน้อย การทำงานเพื่อเงิน เป็นเพียงเหตุผลประการหนึ่งเท่านั้น

ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกมากที่คนต้องการได้รับการตอบสนอง ซึ่งบางครั้งเงินไม่สามารถซื้อความต้องการบางอย่างได้ เพราะความต้องการของมนุษย์ มีอยู่ 3 ประการ (เสถียร เหลืองอร่าม , 2525 : 10- 18 และนิพนธ์ คันธเสวี, 2528 : 71)

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย หรือความต้องการทางสรีระ (Physical or Physiological Needs) หรือ ความต้องการปฐมภูมิ (Primary Needs) หรือ ความต้องการทางด้านชีววิทยา (Biological Needs) หรือความต้องการปฐมภูมิ (Primary) เป็นความต้องการทางชีววิทยา หรือ ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานอันดับแรกหรือขั้นต่ำสุดของมนุษย์ซึ่งจำเป็นในการ ดำรงชีวิต เป็นความต้องการที่จำเป็น สำหรับชีวิต เป็นความต้องการเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ เพื่อการมีชีวิตอยู่ เป็นความต้องการที่มีมาตั้งแต่กำเนิด ในฐานะที่เป็นอินทรีย์ทางกายภาพ เป็นแรงขับ (Drive) ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นแรงขับเคลื่อนทางกายภาพ เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นปรากฏการณ์ทาง ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตเพื่อความอยู่รอด จึงเป็นความต้องการพื้นฐานที่จะขาดเสียมิได้ ความต้องการชนิดนี้หากไม่ได้รับการตอบสนอง จะมีความรู้สึกดิ่งเครียดอยู่ตลอดเวลา และมีความกระวนกระวาย เช่น ความต้องการอากาศหายใจ อาหาร ความอบอุ่น น้ำ ยารักษาโรค อุณหภูมิที่เหมาะสม เครื่องนุ่งห่ม การเคลื่อนไหวทางร่างกาย การขับถ่าย ความต้องการเรื่องเพศ การพักผ่อนนอนหลับ ที่อยู่อาศัย ถ้าขาดความต้องการประเภทนี้ เพียงประการใด ประการหนึ่งชีวิตจะต้องมีอันเป็นไป เพราะความต้องการนี้เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับมนุษย์ทุกคน จะขาดเสียมิได้ การแสวงหาสิ่งต่างๆ มาเพื่อตอบสนองความต้องการในทางกายของมนุษย์ นี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสังคม วัฒนธรรม การฝึกอบรม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ ฯลฯ

2. ความต้องการทางด้านจิตใจ หรือ ความต้องการในระดับสูง หรือ ความต้องการทางด้านจิตวิทยา หรือความต้องการทุติยภูมิ หรือความต้องการที่เกิดใหม่ (Psychological Needs or Secondary Needs or Acquired Needs) เป็นความต้องการที่ส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายหลัง หลังจากความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว บางครั้งจึงเรียกความต้องการทางจิตใจว่า "ความต้องการที่เกิดขึ้นใหม่" (Acquired Needs) เพราะเป็นความต้องการที่เกิดจากความรู้ และการเรียนรู้ ประสบการณ์ การสนองตอบต่างๆ ก็เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ เป็นแรงขับ (Drive) ชนิดหนึ่งที่ไม่

หยุดอยู่กับที่ (Dynamic) ไม่มีรากฐานจากความต้องการทางร่างกาย แต่อาศัยกลไกทางสมอง ที่สั่งสมจากประสบการณ์ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแต่ละบุคคลอาจเหมือนกันหรือต่างกันได้ เนื่องจากแต่ละคนมีระดับความต้องการแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ และประสบการณ์ ความต้องการทางจิตใจเป็นความต้องการที่สลับซับซ้อน และมีความแตกต่างกันมากระหว่างบุคคล

3. ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการทางจิตใจ แต่เน้นหนักในด้านความต้องการที่จะดำรงชีวิตให้เป็นที่ยอมรับนับถือของคนอื่น หรือมีความเป็นอยู่ดีกว่าบุคคลอื่น เช่น ต้องการความปลอดภัย ต้องการได้รับการยกย่องนับถือ ต้องการความยอมรับในสังคม ต้องการความก้าวหน้า เป็นต้น

1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการ

ทฤษฎีความต้องการตามแนวความคิดของเมอร์เรย์ (Murray)

เมอร์เรย์มีความคิดเห็นว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่บุคคลได้สร้างขึ้นก่อให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ความต้องการนี้บางครั้งเกิดขึ้นเนื่องจากแรงกระตุ้นภายในของบุคคล และบางครั้งอาจเกิดความต้องการเนื่องจากสภาพสังคมก็ได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากสภาพทางร่างกายและสภาพทางจิตใจนั่นเอง ทฤษฎีความต้องการตามหลักการของเมอร์เรย์สามารถสรุปได้ดังนี้ (โยธิน ศันสนยุทธ , 2530 : 36)

1) ความต้องการที่จะเอาชนะด้วยการแสดงออกความก้าวร้าว (Need for Aggression) ความต้องการที่จะเอาชนะผู้อื่น เอาชนะต่อสิ่งขัดขวางที่ปวงด้วยความรุนแรง มีการต่อสู้ การแค้น การทำร้ายร่างกาย หรือฆ่าฟันกัน เช่น การพุดจากระทบกระแทกกับบุคคลที่ไม่ชอบกัน หรือมี ปัญหากัน เป็นต้น

2) ความต้องการที่จะเอาชนะฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ (Need for Counteraction) ความต้องการที่จะเอาชนะนี้เป็นความต้องการที่จะฟันฝ่าอุปสรรค ความล้มเหลวต่างๆ ด้วยการสร้างความพยายามขึ้นมา เช่น เมื่อได้รับคำดูถูกดูหมิ่น ผู้ได้รับจะเกิดความพอกเพียรพยายามเพื่อเอาชนะคำ สบประมาทจนประสบความสำเร็จ เป็นต้น

3) ความต้องการที่จะยอมแพ้ (Need for Abasement) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่จะยอมแพ้ ยอมรับผิด ยอมรับคำวิจารณ์ หรือยอมรับการถูกลงโทษ เช่น การเผาตัวตายเพื่อประท้วงระบบการปกครอง พันท้าวบรสิงห์ไม่ยอมรับอภัยโทษ ต้องการจะรับโทษตามกฎเกณฑ์ เป็นต้น

4) ความต้องการที่จะป้องกันตนเอง (Need for Defendant) เป็นความต้องการที่จะป้องกันตนเองจากคำวิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิติเตียน ซึ่งเป็นการป้องกันทางด้านจิตใจ และพยายาม

หาเหตุผลมาอธิบายการกระทำของตน มีการป้องกันตนเองเพื่อให้พ้นผิดจากการกระทำต่างๆ เช่น ให้เหตุผลว่าสอบตกเพราะครูสอนไม่ดี ครู อาจารย์ที่ไม่มีวิญญูณครู ขี้เกียจอบรมสั่งสอนศิษย์ หรือประเภท “รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง”

5) ความต้องการเป็นอิสระ (Need for Autonomy) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่ปรารถนาจะเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวางที่ขวางกั้น ต้องการที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเป็นตัวของตัวเอง

6) ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) คือ ความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ที่ยากลำบากให้ประสบความสำเร็จจากการศึกษาพบว่า เพศชายจะมีระดับความต้องการความสำเร็จมากกว่าเพศหญิง

7) ความต้องการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น (Need for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะทำให้ผู้อื่นรักใคร่ ต้องการรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องการเอาอกเอาใจ มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง พยายามสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น

8) ความต้องการความสนุกสนาน (Need for Play) เป็นความต้องการที่จะแสดงความสนุกสนาน ต้องการหัวเราะเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดมีการสร้างหรือเล่าเรื่องตลกขบขัน เช่น มีการพักผ่อนหย่อนใจมีส่วนร่วมในเกมกีฬา เป็นต้น

9) ความต้องการแยกตนเองออกจากผู้อื่น (Need for Rejection) บุคคลมักจะมีความปรารถนาในการที่จะแยกตนเองออกจากผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกยินดียินดีร้ายกับบุคคลอื่น ต้องการเมินเฉยจากผู้อื่น ไม่สนใจผู้อื่น

10) ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น (Need for Succorance) ความต้องการประเภทนี้จะเป็นความต้องการให้บุคคลอื่นมีความสนใจ เห็นอกเห็นใจ มีความสงสารในตนเอง ต้องการได้รับความช่วยเหลือ การดูแล ให้คำแนะนำดูแลจากบุคคลอื่นนั่นเอง

11) ความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่น (Need for Nurture) เป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมในการทำกิจกรรมในการทำกิจกรรมกับบุคคลอื่น โดยการให้ความช่วยเหลือให้บุคคลอื่นพ้นจากภัยอันตรายต่างๆ

12) ความต้องการที่จะสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่น (Need for Exhibition) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นได้เห็น ได้ยินเกี่ยวกับเรื่องราวของตนเอง ต้องการให้ผู้อื่นมีความสนใจ สนุกสนาน แปลกใจ หรือตกใจในเรื่องราวของตนเอง

13) ความต้องการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (Need for Dominance) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นมีการกระทำตามคำสั่งหรือความคิด ความต้องการของตน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าคุณมีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่น

14) ความต้องการที่จะยอมรับนับถือผู้อาวุโสกว่า (Need for Deference) เป็นความต้องการที่ยอมรับนับถือผู้ที่อาวุโสกว่าด้วยความยินดี รวมทั้งนิยมชมชื่นในบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า พร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับบุคคลดังกล่าวด้วยความยินดี

15) ความต้องการหลีกเลี่ยงความรู้สึกล้มเหลว (Need for Avoidance of Inferiority) ความต้องการจะหลีกเลี่ยงให้พ้นจากความอับอายทั้งหลาย ต้องการหลีกเลี่ยงการดูถูกหรือการกระทำต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความละอายใจ รู้สึกอับอายล้มเหลว พ่ายแพ้

16) ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากอันตราย (Need for Avoidance Harm) ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางด้านร่างกาย ต้องการได้รับความปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง

17) ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ (Need for Avoidance of Blame) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยการคล้อยตามกลุ่ม หรือยอมรับคำสั่งหรือปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกลุ่มกฎเกณฑ์เพราะกลัวถูกลงโทษ

18) ความต้องการความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Need for Orderliness) เป็นความต้องการที่จะจัดสิ่งของต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความประณีต งดงาม

19) ความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียง เป็นความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียงของคนที่มียูว์ไร้งนสุดความสามารถ เช่น การไม่ยอมขโมย แม้ว่าตนเองจะหิว หรือ ไม่คดโกงผู้ใดเพื่อชื่อเสียงวงศ์ตระกูล เป็นต้น

20) ความต้องการให้ตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น (Need for Contrariness) เป็นคือต้องการที่อยากจะเด่น นำสมัย ไม่เหมือนใคร (จาก [https://romravin.wordpress.com\(15/9/2558](https://romravin.wordpress.com(15/9/2558))

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าความต้องการของเกษตรกรก็เหมือนความต้องการของมนุษย์ทั่วไป ไม่มีความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ เมื่อบุคคลได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งแล้ว ก็จะเรียกร้องความพึงพอใจสิ่งอื่นต่อไปไม่สิ้นสุด ดังนั้นนักส่งเสริมการเกษตรจึงต้องตระหนักและทำความเข้าใจความต้องการด้านต่างๆของเกษตรกรให้ถ่องแท้ เพื่อที่จะนำไปพัฒนางานของตนเองได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

2.1 ความหมายการส่งเสริมการเกษตร

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายการส่งเสริมการเกษตรไว้ดังนี้

ทำนอง ลิงคาลวณิช อธิบดีท่านแรกของกรมส่งเสริมการเกษตร ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า “คือการถ่ายทอดหรือเผยแพร่บริการความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ

เกี่ยวกับการเกษตรให้แก่เกษตรกรที่ยังไม่รู้ไม่เข้าใจ ตลอดจนให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ ให้เกษตรกรนำไปคิด ตกลงใจ และปฏิบัติตาม อันจะยังผลให้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้” กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการให้การศึกษานอกระบบ เพื่อบริการความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเกษตร รวมทั้งการบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกร ครอบครัว ชุมชน และกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ให้เรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเองได้ พัฒนาการผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร 2556: 17-18)

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540: 33) ได้กล่าวไว้ว่า งานส่งเสริมการเกษตรเป็นการให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน มุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายในแนวทางที่ดีขึ้น โดยมีปรัชญาในการปฏิบัติงานคือ เริ่มงานจากสภาพการณ์จริงในท้องถิ่น มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลเป้าหมาย ช่วยให้ช่วยตัวเอง เผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์และเหมาะสม ตรงกับความสนใจและความต้องการ เข้าใจและรู้จักใช้ประโยชน์ของสังคมในชนบท

สิน พันธุ์พินิจ (2544: 60) กล่าวว่า งานส่งเสริมการเกษตรเป็นบริการทางการศึกษานอกระบบอย่างหนึ่ง และเป็นเครื่องมือที่จะนำสารสนเทศหรือองค์ความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ไปสู่บุคคลเป้าหมาย เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเกษตร

เฉลิมศักดิ์ คุ่มหิรัญ (2553: 8-6) ได้ให้ความหมายของวิธีการส่งเสริมการเกษตร (extension teaching method) หมายถึง กระบวนการนำความรู้ วิธีการ และเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอน การสาธิต หรือฝึกอบรม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้เกษตรกรเกิดการรับรู้ ความสนใจ ใฝ่ตรง ทดลองทำ และนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดิเรก ฤกษ์หรัย (2555: 5) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรไม่ใช่แค่การถ่ายทอดนวัตกรรม เพราะการถ่ายทอดเป็นแค่กระบวนการของการกระทำผสมผสานกันระหว่าง การส่งผ่าน/การถ่ายทอด และการสาธิต ที่เป็นการสาธิตวิธีหรือการสาธิตผล อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างเพื่อให้เกิดการรับรู้จากประสาททั้งห้ามากที่สุดเท่าที่นั่น แต่ต้องเป็นความหมายที่มองแบบองค์รวม (Holistic Approach) ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

ก) ระบบการศึกษานอกระบบ ที่มีเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร/เครือข่าย/วิสาหกิจชุมชน เป็นเป้าหมายเพื่อช่วยให้เขาเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกที่เน้นด้านการตลาดนำทางนวัตกรรม

ข) ระบบของการพัฒนาการพึ่งตนเองด้วยกระบวนการ “ทำไปเรียนรู้ไป” และ “ช่วยเขาให้ช่วยตนเองได้” โดยการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่หรือแกนนำชาวบ้านที่อาจเริ่มจาก

บุคคลแต่ละคน ที่มีแนวการเป็นผู้นำให้เกิดการพัฒนาตนเอง หรือเริ่มต้นที่กระบวนการกลุ่มเพื่อให้เกิดพลังร่วม จึงเกิดเป็นการพัฒนาการพึ่งตนเองได้ โดยที่กลุ่มเป็นศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางบวก

ค) ระบบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ยั่งยืนที่มีแนวทางเน้นการเพิ่มโอกาสเพิ่มทางเลือก เพื่อเพิ่มสมรรถนะ (ไม่ใช่แค่เพียงการยอมรับเทคโนโลยี/นวัตกรรมที่เหมาะสม) ที่ต้องมีทิศทางและแนวโน้มเข้าสู่การบรรลุเป้าหมายสุดท้ายคือการเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิต

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557: 4-12) สรุปความหมาย การส่งเสริมการเกษตร ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้ เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกร (Farmer Family) อยู่พอดี กินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท (Rural Community Development) ให้มีความมั่นคงและมั่นคงในที่

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556: 5) ได้ให้ความหมายการส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้ วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

จากความหมายของการส่งเสริมการเกษตรที่กล่าวมาแล้วอาจสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการถ่ายทอด และนำความรู้ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่เกษตรกร เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ความรู้ ทักษะ เกิดการพัฒนา มีการปฏิบัติและทัศนคติในเชิงบวก แล้วติดตามให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติ โดยเน้นการพึ่งพาตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสุดท้ายคือการเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิต เกษตรกรมีความเป็นอยู่อย่างยั่งยืน

2.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557: 4-39) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ แบ่งออกได้ 3 วิธี ดังนี้

1. วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) เป็นการส่งเสริมที่เกษตรกรจะได้รับความรู้โดยตรงจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและเรียนรู้ได้เร็ว และเจ้าหน้าที่รับรู้ข้อมูลปัญหาเพื่อกลับมาพิจารณากระบวนการในการส่งเสริมมีหลายวิธี ได้แก่

1.1 การเยี่ยมไร่นาและบ้านของเกษตรกร เป็นวิธีที่สร้างความคุ้นเคยและเป็นกันเอง ความมั่นใจ ความพอใจแก่เกษตรกร แต่มีข้อจำกัดคือต้องใช้เวลา

1.2 เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน เป็นวิธีที่สามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการเร่งด่วนให้กับเกษตรกรได้ทันที่

1.3 การติดต่อทางโทรศัพท์ วิธีการส่งเสริมแบบนี้สามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้เกษตรกรได้รวดเร็ว ลดเวลาและระยะทางในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่

1.4 การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว

1.5 การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ เป็นการพบปะกับเกษตรกรโดยบังเอิญ ทำให้สามารถพูดคุยซักถามปัญหา และช่วยเหลือแนะนำทางวิชาการ ตลอดจนแจ้งข่าวสารให้เกษตรกรทราบ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556 :107) กล่าวว่า การส่งเสริมแบบรายบุคคล มีข้อดีคือได้ผลแน่นอน สามารถเข้าใจและแก้ไขปัญหาก็ได้ถูกต้อง และสร้างความคุ้นเคยกับเกษตรกรได้มากกว่าวิธีอื่นๆ แต่ก็มีข้อเสีย ค่าใช้จ่ายสูง เสียเวลามาก และทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ง่ายหากเจ้าหน้าที่ให้ความสนใจเกษตรกรไม่ทั่วถึง

สรุปได้ว่าวิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบบุคคลต่อบุคคล ได้แก่การเยี่ยมชมไร่นาและบ้านของเกษตรกร เกษตรกรมาติดต่อที่สำนักงาน ติดต่อทางโทรศัพท์และทางจดหมาย และการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการหรือโดยบังเอิญ มีผลดีคือได้ผลแน่นอน เข้าใจและแก้ไขปัญหาก็ได้ถูกต้อง แต่มีข้อเสียคือค่าใช้จ่ายสูง และเสียเวลามาก

2. วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method) ได้แก่

2.1 การประชุมกลุ่ม เป็นวิธีที่ทำให้ผู้เข้าประชุมมีการใช้ความคิดร่วมกัน มีความรู้สึกร่วมกัน และมีการปฏิบัติร่วมกัน การประชุมกลุ่มช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้เมื่อเทียบกับวิธีอื่นๆ

2.2 การฝึกอบรมเป็นวิธีที่ใช้กันมาก ทำให้เกษตรกรเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

2.3 การสาธิต มี 2 วิธี คือ

- สาธิตวิธี เป็นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนรู้มีความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้
- การสาธิตผล เป็นวิธีที่สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักส่งเสริมและ

ตัวผู้รับการส่งเสริม

2.4 การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีที่ทำให้ผู้ร่วมศึกษาดูงาน มีโอกาสได้เห็นผลงานของผู้อื่น ซึ่งได้ทำสำเร็จแล้ว ทำให้เกิดความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมศึกษาดูงานให้ยอมรับในสิ่งใหม่มากขึ้น

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556 :108) กล่าวว่า การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคลมีข้อดีคือ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรได้ครั้งละมากๆ ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย แต่ก็มีข้อเสียคือ ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างทั่วถึง การแก้ไขปัญหาอาจไม่ตรงความต้องการของเกษตรกรได้ทั้งหมด

สรุปได้ว่าวิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยกลุ่มบุคคล ได้แก่ การประชุม การฝึกอบรม การสาธิต และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ การส่งเสริมวิธีนี้มีข้อดีคือสามารถถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรได้ครั้งละมากๆ ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย แต่ก็มีข้อเสียคือ ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างทั่วถึง การแก้ไขปัญหาอาจไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรได้ทั้งหมด

3. การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) ได้แก่

- 1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่
- 2) ภาพโฆษณา หรือโปสเตอร์
- 3) หนังสือพิมพ์
- 4) วิทยุ
- 5) โทรทัศน์
- 6) ภาพยนตร์
- 7) การจัดนิทรรศการ

ณรงค์ สมพงษ์ (2553 : 7-12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

1. การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรไปยังเกษตรกรที่อยู่ห่างไกล เช่น การแจ้งข่าวสารความรู้ไปยังเกษตรกรผ่านทางวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพหรือแก้ไขปัญหาต่างๆในพื้นที่ของตนเองได้

2. การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารมาช่วยในการบริหารและจัดการภายในหน่วยงานส่งเสริมการเกษตร เช่น การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดาวเทียมการสื่อสาร หรือทางเทคโนโลยีคมนาคมอื่นๆ ซึ่งประกอบด้วยเครือข่ายการสื่อสารในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

3. เทคโนโลยีการสื่อสารช่วยเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการแสดงออกในภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การติดต่อจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตรของตนเองในตลาดโลก โดยการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

4. เทคโนโลยีการสื่อสารเปิดโอกาสให้นักส่งเสริมการเกษตร สามารถใช้สื่อ ประสมในโครงการส่งเสริมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการรณรงค์ทางการสื่อสาร เพื่อสร้าง ความร่วมมือในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุนันท์ สีสังข์ (2553: 2-24) กล่าวเพิ่มเติมว่าปัจจุบันการส่งเสริมแบบมวลชนต้องมีการ ปรับเปลี่ยนจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เช่นทางโทรศัพท์มือถือซึ่ง สามารถเชื่อมโยงสัญญาณในการแสดงข้อมูลการเกษตรหรือสามารถสาธิตวิธีโดยใช้วีดีโอคลิปใน การแสดงข้อมูลต่อเกษตรกรหรือการสื่อสารข้อมูลและตอบข้อซักถามกับผู้เชี่ยวชาญผ่านเครือข่าย การสื่อสาร

ชนกฤต ชมพูนุช และคณะ (2554 :82) กล่าวว่า ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและ การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานการ ผลิตสื่อในภาคการส่งเสริมการเกษตรให้เป็นที่แพร่หลายบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยทำการ เผยแพร่สื่อในรูปแบบ ตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก ให้กับนักส่งเสริมการเกษตร ในการที่จะเผยแพร่ความรู้ให้กับเกษตรกร ในรูปแบบสื่อได้อย่าง ถูกต้องและเหมาะสม จึงถือได้ว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับงานส่งเสริมการเกษตรนั้น จึง เปรียบได้กับการใช้เทคโนโลยีที่ตีความคู่ไปกับวิธีการที่เหมาะสมกับสังคมในยุคไอที

พิชัย ทองดีเลิศ (2546 :98) ได้กล่าวไว้ว่า บริษัทอินเทอร์เน็ตประเทศไทยซึ่งเป็น รัฐวิสาหกิจและผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตประเทศไทย ได้ให้บริการเพื่อให้เข้าถึงผู้ใช้ทุกพื้นที่ ซึ่งส่วน หนึ่งมุ่งให้บริการโดยตรงต่อภาคการเกษตร โดยคาดการณ์ว่าในอนาคตเกษตรกรไทยจะมีการใช้ คอมพิวเตอร์หาข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อตรวจสอบสภาพอากาศ การตลาด ราคาของพืชผล หรือแม้กระทั่งปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางการเกษตรผ่านทางเว็บบอร์ด และนำความรู้ที่ได้มานั้น มา ปรับปรุงคุณภาพสินค้าเกษตรของตน และนำผลผลิตมาจำหน่ายทางเว็บไซต์ ซึ่งจะทำให้การเอารัด เอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ เพราะปลูกเกินความจำเป็น และปัญหา โรคแมลงระบาดลดลง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556 :110) กล่าวว่า การส่งเสริมแบบมวลชน มีข้อดีคือ สามารถส่งข่าวสารถึงเกษตรกรได้ทุกแห่ง ค่าใช้จ่ายต่ำ และแก้ไขปัญหาเร่งด่วนได้รวดเร็ว แต่มี ข้อเสียคือ ไม่ทราบบุคคลเป้าหมายที่ได้รับการถ่ายทอด และไม่สามารถชี้แจงรายละเอียดปลีกย่อย ได้ นอกจากนั้นไม่สามารถทราบได้ว่าเกษตรกรเข้าใจความรู้ที่ส่งไปหรือไม่

สรุปได้ว่าการส่งเสริมการเกษตรแบบมวลชนได้แก่ เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ ภาพโฆษณา หรือโปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการจัดนิทรรศการ แต่ จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต โลก

เวปไซต์ เฟสบุ๊ค ก็เป็นวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนวิธีหนึ่งซึ่งกำลังได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การส่งเสริมแบบมวลชนมีข้อดีคือส่งข่าวสารไปได้ทุกแห่ง ค่าใช้จ่ายต่ำ แต่มีข้อเสียคือไม่สามารถทราบได้ว่าเกษตรกรเข้าใจความรู้ที่ส่งไปหรือไม่

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร

ทฤษฎีการสื่อสาร SMCR ของเบอร์โล (David K. Berlo)

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2554: 2-13) ได้กล่าวถึง เดวิด เค. เบอร์โล (David K. Berlo) ได้พัฒนาทฤษฎีที่ผู้ส่งจะส่งสารอย่างไร และผู้รับจะรับ แปลความหมาย และมีการโต้ตอบกับสารนั้นอย่างไร ทฤษฎี S M C R ประกอบด้วย

1) ผู้ส่งสาร (source) ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการเข้ารหัสข้อมูลข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสาร มีระดับความรู้ที่ดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และมีความสามารถในการปรับระดับของข้อมูลให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับสาร ตลอดจนมีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับสาร

2) ข้อมูลข่าวสาร (message) เกี่ยวข้องด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งข่าวสาร

3) ช่องทางการส่ง (channel) วิธีการที่จะส่งข่าวสารโดยการให้ผู้รับข่าวสารข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง คือ การได้ยิน การเห็น การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น

4) ผู้รับ (receiver) ต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการถอดรหัส ข้อมูลข่าวสาร เป็นผู้ที่มีทัศนคติ ระดับความรู้ และพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นเดียวกันกับผู้ส่งสารจึงจะทำให้การสื่อสารบรรลุวัตถุประสงค์

กล่าวโดยสรุป วิธีการส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการในการนำความรู้วิชาการและเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร โดยวิธีการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรต้องเข้ามามีส่วนรวมในการส่งเสริมการเกษตรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือผู้ที่มีหน้าที่ดูแลในด้านการส่งเสริม เพื่อให้การส่งเสริมประสบความสำเร็จและต่อเนื่องได้อย่างยั่งยืน โดยสรุปวิธีการส่งเสริมการเกษตร ได้ดังนี้ การส่งเสริมการเกษตรแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม แบบมวลชน และแบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. แนวคิดเกษตรแบบแปลงใหญ่

3.1 ที่มา

การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่ (Area base) เป็นหลักในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) (กรมส่งเสริมการเกษตร 2558: 1)

การดำเนินการส่งเสริมการเกษตรให้เป็นแปลงใหญ่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด ทั้ง 76 จังหวัด คัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพในการดำเนินการ กำหนดสินค้า และกำหนดตัวผู้จัดการแปลง พร้อมรายละเอียดขนาดพื้นที่งบประมาณ ส่งให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนระบบการส่งเสริมการเกษตรให้เป็นแปลงใหญ่และการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2558 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2558: 2)

กรมส่งเสริมการเกษตรได้เตรียมการเพื่อรองรับการส่งเสริมการเกษตรในลักษณะแปลงใหญ่โดยได้นำวิธีทำงานรูปแบบ MRCF system ขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วยกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม และใช้พื้นที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนา มองเป้าหมายพื้นที่-คน-สินค้า เข้าด้วยกัน โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งได้แนวทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน โดยมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตทางการเกษตรที่ตอบสนองกับชุมชน ในการพัฒนาเกษตรกรให้สามารถดำเนินการผลิต โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาด รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และการสนับสนุน การส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีการรวมกลุ่มและรวมพื้นที่ดำเนินการในลักษณะแปลงขนาดใหญ่

อภิชาติ พงษ์ศรีหกุลชัย (2558) ระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรอย่างหนึ่ง ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางและครบวงจรมากกว่าการจัดทำแปลงสาธิตแปลงใหญ่ โดยจะครอบคลุมตั้งแต่การผลิตไปจนถึงการตลาดและการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่มีพื้นที่ติดต่อกัน ส่วนการจัดทำแปลงสาธิตแปลงใหญ่จะเน้นเฉพาะด้านเทคโนโลยีการเกษตรแบบแปลงใหญ่ไม่ใช้การรวมกลุ่มเฉพาะคน (เกษตรกร) เท่านั้นแต่เป็นการรวมพื้นที่เข้าด้วยกันแต่เกษตรกรแต่ละรายยังคงมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเช่นเดิม

3.2 วัตถุประสงค์

การทำเกษตรแปลงใหญ่ มีวัตถุประสงค์หลายประการ ดังนี้

- 1) เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิตโดยเกษตรกร และ/หรือองค์กรเกษตรกรในพื้นที่และกิจกรรมที่ติดต่อกันเป็นแปลงใหญ่
- 2) ทำให้เกิดขนาดเศรษฐกิจขนาดใหญ่ (Economy of Scale) เพื่ออำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต(Production Process) และห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ได้แก่ การจัดการปัจจัยการผลิต การผลิต เทคโนโลยี การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการผลิต การแปรรูปเบื้องต้นและการตลาด
- 3) ทำให้เกิดความสะดวกในการรวบรวมสรรพกำลังของหน่วยงาน สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในภูมิภาคทุกหน่วยงาน เพื่อระดมให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในแปลงที่กำหนดใช้ระบบการส่งเสริมเป็นแปลงใหญ่ในแต่ละจังหวัด

เป้าหมายการทำเกษตรแปลงใหญ่

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2558: 2) ได้ระบุเป้าหมายของการทำเกษตรแปลงใหญ่ไว้ ดังนี้

- 1) ดำเนินการในพื้นที่เป้าหมาย อาทิ พื้นที่ในเขตชลประทาน พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน พื้นที่ในเขตสหกรณ์นิคม และพื้นที่เกษตรกรทั่วไป ตามที่คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพ เพื่อดำเนินการใน 76 จังหวัด
- 2) มีการกำหนดเป้าหมายการผลิต การถ่ายทอดเทคโนโลยี การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุกขั้นตอน ตั้งแต่การผลิต จนถึงตลาดทุกแห่ง
- 3) มีข้อมูลเบื้องต้นและมีการประเมินผลโครงการทุกปีการผลิต
- 4) ผลิตผู้จัดการภาครัฐและเอกชนรวมทั้งเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ตลอดจนการใช้แหล่งส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งภาครัฐและเกษตรกรในพื้นที่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด
- 5) ทูมเกษตรกรกำลังของภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่เพื่อให้เห็นผลและเกิดการขยายผล
- 6) ต้องพิสูจน์ได้ว่าการลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และเกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2558: 2)

3.3 องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ประกอบด้วย (กรมส่งเสริมการเกษตร 2558: 5)

- 1) ผู้จัดการพื้นที่ (Field manager) คือ นักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ (เกษตรกรอำเภอ) ทำหน้าที่บริหารจัดการพื้นที่ทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)
- 2) พื้นที่แปลงใหญ่ เป็นการรวมแปลงเล็กของเกษตรกร ให้มีพื้นที่ขนาดใหญ่ในการรวมกันผลิตสินค้าเกษตร โดยมีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการแปลง
- 3) เกษตรกร เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรเจ้าของแปลง เพื่อให้มีการร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดเป้าหมายการผลิตการตลาด จัดทำแผนปฏิบัติการ ร่วมกันกับเทคโนโลยีที่ใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ฯลฯ และดำเนินการตามแผน
- 4) การบริหารจัดการแปลง โดยผู้จัดการพื้นที่ที่จะต้องเป็นบริหารจัดการแปลงทุกกิจกรรม ตลอดห่วงโซ่อุปทาน เช่น เชื่อมโยงการตลาด การจัดการปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและเทคโนโลยี การจัดการกระบวนการผลิตและการตลาด ฯลฯ เพื่อให้มีการดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ(กรมส่งเสริมการเกษตร 2558:5)

3.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

อภิชาติ พงษ์ศรีหุลชัย (2558) อธิบายหลักการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ไว้ดังนี้

- (1) เลือกพื้นที่ที่เหมาะสม รวมแปลงเล็กให้เป็นแปลงใหญ่มีพื้นที่ติดต่อกันและมีการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยเกษตรกรแต่ละรายยังคงมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเช่นเดิม
- (2) มีการบริหารจัดการครบวงจรตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด
- (3) บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีผู้จัดการแปลงมืออาชีพเป็นผู้บริหาร
- (4) มีการจัดทำยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และแผนปฏิบัติการรวมทั้งกำหนดเป้าหมายการทำงานในแปลง

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2558:5) ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการ ไว้ ดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินงานของการทำเกษตรแปลงใหญ่ มีรายละเอียดดังนี้

- 1) คัดเลือกพื้นที่ ให้มีขนาดเหมาะสม ขึ้นอยู่กับชนิดสินค้า ชีวความสามารถของเจ้าหน้าที่ และปริมาณความต้องการของตลาด มีทำเลที่ตั้งเหมาะสม คมนาคมสะดวกพอสมควรมีความเหมาะสมในทางกายภาพ ดิน/น้ำ/ภูมิอากาศ ความสามารถและประสบการณ์ของเกษตรกร ลักษณะการถือครอง ต้องไม่อยู่ในพื้นที่ที่ผิดกฎหมาย ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ภูมิภาค ความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกร

- 2) จัดทำข้อมูลเกษตรกรในพื้นที่ โครงการและการผลิต
- 3) กำหนดเป้าหมายการผลิต
- 4) วางแผนการผลิต
- 5) วางแผนด้านการตลาด จัดการปัจจัยการผลิต ใ้ระวังการจัดการแหล่งผลิต
- 6) ผลิตและควบคุมการผลิต
- 7) การผลิตผลิตภัณฑ์อย่างง่ายถ้ามี
- 8) ตลาด
- 9) ให้ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม
- 10) ประเมินผล ปรับปรุง ขยายพื้นที่ในปีต่อไป

วิธีการดำเนินงาน

1) กำหนดพื้นที่เป้าหมาย จังหวัด/อำเภอ คัดเลือกพื้นที่ดำเนินการที่มีความพร้อมในการจัดทำแปลงใหญ่ จำนวน 219 จุด ใน 77 จังหวัด 13 ชนิดพืช โดยพิจารณาจากพื้นที่นำร่องตามระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF) และการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร นำมาขยายผลเป็นแปลงใหญ่ โดยกำหนดให้เกษตรกรอำเภอ เป็นผู้จัดการพื้นที่

2) กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ส่วนกลาง จัดสัมมนาเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน วัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์และร่วมกันกำหนดแนวทางในการดำเนินงานและติดตามประเมินผลการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ การสัมมนาครั้งนี้จะเป็นการสร้างแนวทางการทำงานที่ชัดเจนให้แก่เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรต่อไปและจัดทำคู่มือการดำเนินงาน

3) ชี้แจงทำความเข้าใจ ส่วนกลางจัดสัมมนาเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ให้แก่ผู้จัดการพื้นที่ วัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่เขต จังหวัดและผู้เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงาน

4) ประชาสัมพันธ์มีการประชาสัมพันธ์ในทุกระดับ โดยการจัดนิทรรศการ และจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสาร สื่อ วัสดุทัศน ฯลฯ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2558:5)

4. สถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของผู้เข้าร่วมเกษตรกรแปลงใหญ่จังหวัดสกลนคร

4.1 สถานการณ์การผลิตข้าวของประเทศไทย

การเพาะปลูกข้าวของประเทศไทยในปีหนึ่งๆ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ฤดูด้วยกันคือฤดูนาปี และฤดูนาปรัง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สภาพของพืชนาในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบ และมักจะแห้งแล้ง ส่วนใหญ่ตอนบนของภาคจะปลูกข้าวเหนียว และตอนล่างปลูกข้าวเจ้าบริเวณแถบริมฝั่งแม่น้ำโขงในเขตจังหวัดอุบลราชธานี นครพนม และ สกลนคร ผลผลิตต่อพื้นที่ปลูก ชาวนาสามารถผลิตข้าวเฉลี่ยไร่ละ 441 กิโลกรัม โดยการปลูกข้าวใน ฤดูนาปี ได้ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 394 กิโลกรัม โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ อยู่ที่ 338 กิโลกรัมต่อไร่ (กรมการข้าว 2555:2-4)

ต้นทุนการผลิตข้าวปี 2557 มีต้นทุนการผลิตต่อไร่ 4,787.10 บาท/ไร่(ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร)

4.2 สถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบ แปลงใหญ่จังหวัดสกลนคร

ในปัจจุบันการผลิตเมล็ดพันธุ์โดย “ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว” จำนวน 23 แห่ง ของ กรมการข้าวยังไม่สามารถจะสนองตอบความต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวของชาวนาได้ทั้งหมด โดย สามารถผลิตได้ไม่เกิน 100,000 ตัน ขณะที่ชาวนาต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ ทั้งหมดในแต่ละปีประมาณ 1 ล้านตัน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวกรมการข้าว จึงได้ดำเนินการจัดตั้ง “ศูนย์ข้าวชุมชน” ขึ้น โดยมี แนวคิดที่จะให้ชาวนาที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน รวมกลุ่มกันผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายในชุมชน หรือ จำหน่ายทั่วไป โดยกรมการข้าวจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ และควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ตลอดจนกระบวนการผลิต รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตและ อุปกรณ์ที่จำเป็นบางส่วน แต่ให้ชาวนาในชุมชนบริหารจัดการกันเอง การดำเนินงานตามแนวทางนี้ นอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหาขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดีแล้ว ชาวนาผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ยังจะมีรายได้ เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ดี แทนการจำหน่ายในรูปแบบของข้าวเปลือกตามปกติ ขณะที่ ชาวนาบริเวณใกล้เคียงก็จะได้เมล็ดพันธุ์ดี ในราคาถูกลง ช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งและขีด ความสามารถ ในการพึ่งพาตนเองของชาวนา รวมทั้งช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐบาล(กรมการ ข้าว 2556:1)

จังหวัดสกลนครได้คัดเลือกกลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไฮหย่องเป็นจุดนำร่อง เกษตรแปลงใหญ่ด้านพืช(ข้าว) เนื่องจากเกษตรกรมีความเข้มแข็ง และมีความสนใจในการพัฒนา ตนเอง และมีเทคโนโลยีในการผลิตข้าวในระดับที่ดี มีศูนย์เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า การเกษตร เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน แต่การผลิตสินค้าเกษตรของกลุ่มส่วนมากดำเนินการแบบต่าง คนต่างผลิต ต่างคนต่างขาย ทำให้มีต้นทุนในการผลิตสูง ไม่มีอำนาจต่อรองทางการตลาดเท่าที่ควร จึงเห็นสมควรที่จะส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่แก่กลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไฮหย่อง สำหรับ ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร มี วัตถุประสงค์ในการรวมตัวกันผลิตพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้ชาวนาปลูกข้าวที่มี

คุณภาพ โดยคัดเลือกจากพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ โดยศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ตำบลไสหย่อง ตั้งอยู่เลขที่ 138 หมู่ที่ 12 บ้านสุขเกษม ตำบลไสหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร เริ่มจัดตั้งปี 2554 โดยกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีสมาชิกเริ่มแรก 26 ราย จนถึงปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 337 ราย มีนายโพธิ์ทอง โพธิราช เป็นประธาน โดยเป็นการรวมตัวกันตั้งเป็นศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ที่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี พันธุ์ กข6 ในเนื้อที่กว่า 594 ไร่ สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีที่ผ่านการตรวจรับรองคุณภาพเมล็ดพันธุ์จากกรมการข้าว เพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรไปเพาะปลูกต่อไป ในการผลิตข้าว ในพื้นที่ตำบลไสหย่องได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการทำงาน ยึดหลักโซนนิ่งโดยศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลไสหย่องอยู่ในเขตพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำนา (S1, S2) โดยโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จะดำเนินการพัฒนาการเกษตรทั้งการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี และทำการเกษตรผสมผสานตามแนวพระราชดำริ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนคร 2558 : 5)

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้นำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการทาวิจัย ดังนี้

นฤชล ลีดี (2555: 104) ได้ศึกษา ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรบนพื้นที่สูงในจังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริม ด้วยการเยี่ยมชมในพื้นที่มากที่สุด รองลงมาได้แก่ เอกสารวิชาการ การจัดเวทีเสวนา การจัดทำแปลงเรียนรู้ การจัดการประกวดแข่งขัน การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การรณรงค์

วรรณธิดา เบญจกุล(2556: 112) ได้วิจัย การผลิตยางพารา และความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอปะเหลียนจังหวัดตรัง พบว่า สภาพเศรษฐกิจเกษตรกรเกษตรกรส่วนมากมีพื้นที่เป็นของตนเอง ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรต้องการความรู้การแปรรูปผลผลิตในระดับมาก การตลาดเกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก การส่งเสริมการเกษตรแบบรายบุคคลต้องการการเยี่ยมชมในพื้นที่ในระดับมาก

สุจิตรา นิธิยานันท์ (2555: 80) ได้ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำน้าบ้านหนองสาหร่าย ตำบลพนอม อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พบว่า สื่อในหมู่บ้านของเกษตรกรมีหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและมีผู้นำเกษตรกรในหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ด้านการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก คือ การให้คำแนะนำแก่

เกษตรกร การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม ด้านการให้บริการเอกสารคำแนะนำเกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ช่องทางการส่งเสริมการเกษตรที่ระดับมาก ได้แก่ บุคคลราชการ เท่ากับ สื่อโทรทัศน์ แผ่นพับ ระดับปานกลาง ได้แก่ บุคคลเอกชน และคู่มือ ระดับน้อย ได้แก่ วิทยุ ไปสเตอร์ คอมพิวเตอร์ กระดาษเคลือบ และระดับน้อยที่สุด ได้แก่ วิดีโอ/ซีดี วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องการอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบรรยาย การศึกษาดูงาน การสาธิต การฝึกปฏิบัติ

กวิตา ศรีวรมย์ (2556: 89) ได้ศึกษาสภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอหาดพยอม จังหวัดนครพนม พบว่า 1) ความต้องการส่งเสริมด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรในภาพรวม ระดับมากโดยแยกเป็น 5 ประเด็น และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการส่งเสริมระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การตลาดและการขนส่ง (2) เทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิต ความต้องการส่งเสริมระดับมาก 1 ประเด็น คือ เทคโนโลยีการดูแลรักษา และความต้องการส่งเสริมระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ (1) เทคโนโลยีการปลูก และ (2) เทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ธัญชนก ไชยปัญญา (2551: 65-66) ได้ศึกษาการรวมกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายยางพาราในเขตตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบความต้องการการส่งเสริมดังนี้ 1) ต้องการด้านความรู้ของกลุ่ม พบว่า ต้องการให้ผู้ที่มีความรู้มาให้คำแนะนำ เรื่องของการรวมกลุ่ม โครงสร้างกลุ่ม และบทบาทหน้าที่ รวมทั้งอธิบายผลดีของการรวมกลุ่ม ต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยให้ความรู้ ให้คำแนะนำเรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพ การเตรียมดินปลูก การขุดหลุม การปลูก การดูแลรักษา การกรีดยาง และการจัดจำหน่าย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัย หมายถึง เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จังหวัดสกลนคร จำนวน 224 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรคำนวณการประมาณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) โดยให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จะได้ตัวอย่างจำนวน 144 ราย

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สูตรของ Taro Yamane ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นแทนค่าในสูตร

$$n = \frac{224}{1 + 224 (0.05)^2}$$

$$= 144$$

ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 64.28 ของประชากรทั้งหมด

1.2.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายได้แก่ การจับฉลากจากประชากร เกษตรกรผู้สมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จังหวัดสกลนคร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การสร้างเครื่องมือการวิจัย

2.1.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่างๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1.3 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ความคิดเห็น จากนั้นนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไข ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะไว้

2.2 รายละเอียดของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) โดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในครัวเรือน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ลักษณะการถือครองที่ดิน พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ และรายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าว โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด มีคำตอบให้เลือกเป็นแบบให้เลือกคำตอบเดียว แบบให้เลือกตอบหลายคำตอบ และเติมคำในช่องว่าง

ส่วนลักษณะคำถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นแบบให้เลือกตอบโดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	เท่ากับ	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากที่สุด
4	เท่ากับ	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาก
3	เท่ากับ	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารปานกลาง
2	เท่ากับ	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย
1	เท่ากับ	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร เป็นคำถามให้เลือก เป็นแบบให้เลือกตอบเพื่อทดสอบความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง มีทั้งหมด 15 ข้อคำถาม ทั้งนี้ได้ให้คะแนนถูกเท่ากับ 1 คะแนน ผิด 0 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 15 คะแนน

ตอนที่ 3 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร

เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำถามให้เลือกเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ โดยกำหนดคะแนนในแต่ละระดับดังนี้

- 5 เท่ากับ ระดับความต้องการมากที่สุด
- 4 เท่ากับ ระดับความต้องการมาก
- 3 เท่ากับ ระดับความต้องการปานกลาง
- 2 เท่ากับ ระดับความต้องการน้อย
- 1 เท่ากับ ระดับความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ ด้านการส่งเสริมการเกษตร และด้านการสนับสนุน เป็นคำถามแบบปลายปิด มีคำถามให้เลือก 3 ระดับ คือ

- 3 เท่ากับ ระดับปัญหามาก
- 2 เท่ากับ ระดับปัญหาปานกลาง
- 1 เท่ากับ ระดับปัญหาน้อย

ส่วนข้อเสนอแนะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบสามารถตอบคำถามได้โดยเสรี (free response)

2.3 การตรวจสอบเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) ของเนื้อหา เพื่อตรวจสอบว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดได้ตรงตามที่ต้องการ ครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหาหรือไม่ โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะศึกษาตรวจสอบและขอรับคำแนะนำเกี่ยวกับประเด็นที่ควรเพิ่มเติมหรือแก้ไข แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหาและให้คำแนะนำเพิ่มเติมในข้อบกพร่อง ดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3.2 การทดสอบหาความน่าเชื่อถือ (reliability) ของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปทดสอบกับเกษตรกรศูนย์ข้างชุมชนตำบลไฮหย่อง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย เพื่อทดสอบความเข้าใจของเกษตรกร ความถูกต้องและเหมาะสมของเนื้อหา และนำ มาวิเคราะห์ตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของการวัด โดยการคำนวณหาค่า Cronbach Alpha ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ของประเด็น ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร เท่ากับ 0.904

ซึ่งเป็นระดับที่มีความน่าเชื่อถือได้ แล้วนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขก่อนจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้สัมภาษณ์จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 จัดทำแผนการปฏิบัติงานการออกเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จังหวัดสกลนคร จำนวน 144 ราย

3.2 จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์

3.3 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร เพื่อนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มสมาชิกส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จังหวัดสกลนคร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ว่าถูกต้อง ครบถ้วน พร้อมทั้งจัดหมวดหมู่และลงรหัสข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีเกณฑ์การแปลผลระดับการได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 คะแนน หมายถึง ระดับการได้รับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 คะแนน หมายถึง ระดับการได้รับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 คะแนน หมายถึง ระดับการได้รับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 คะแนน หมายถึง ระดับการได้รับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 คะแนน หมายถึง ระดับการได้รับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานในการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนครวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ โดยแปลผลระดับความรู้ ดังนี้

คะแนนที่อยู่ในช่วงระหว่าง 13-15 คะแนน หมายถึง ความรู้ระดับมากที่สุด
 คะแนนที่อยู่ในช่วงระหว่าง 10-12 คะแนน หมายถึง ความรู้ระดับมาก
 คะแนนที่อยู่ในช่วงระหว่าง 7-9 คะแนน หมายถึง ความรู้ระดับปานกลาง
 คะแนนที่อยู่ในช่วงระหว่าง 4-6 คะแนน หมายถึง ความรู้ระดับน้อย
 คะแนนที่อยู่ในช่วงระหว่าง 1-3 คะแนน หมายถึง ความรู้ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ

แปลผลระดับความต้องการการส่งเสริม ตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยที่แบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	คะแนน	หมายถึง	ต้องการมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	คะแนน	หมายถึง	ต้องการมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	คะแนน	หมายถึง	ต้องการปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	คะแนน	หมายถึง	ต้องการน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	คะแนน	หมายถึง	ต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ ด้านการส่งเสริมการเกษตร และด้านการสนับสนุน ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ใช้การบรรยาย

แปลผลระดับปัญหาตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยที่แบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

คะแนน เฉลี่ย 1.00 – 1.66	หมายถึง	ระดับปัญหาน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33	หมายถึง	ระดับปัญหাপานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00	หมายถึง	ระดับปัญหามาก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร จำนวน 144 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ตอนที่ 3 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร

1.1 สภาพทางสังคม ของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร ได้แก่ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในครัวเรือน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ผลการวิเคราะห์สภาพทางสังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ ด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1, ตารางที่ 4.2, ตารางที่ 4.3, ตารางที่ 4.4, ตารางที่ 4.5 และตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลสภาพทางสังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรกรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร

n=144

สภาพทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	75	52.1
หญิง	69	47.9
อายุ (ปี)		
31 – 40 ปี	6	4.2
41 – 50 ปี	61	42.4
51 – 60 ปี	48	33.3
61 ปี หรือมากกว่า	29	20.1
ต่ำสุด = 38 เฉลี่ย = 52.31		
สูงสุด = 70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.151		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	2	1.4
ประถมศึกษา	74	51.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	28	19.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย	20	13.9
อนุปริญญา/ปวส.	15	10.4
ปริญญาตรีขึ้นไป	5	3.5
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด(คน)		
3 – 4 คน	75	52.1
5 – 6 คน	54	37.5
7 หรือมากกว่า	15	10.4
ต่ำสุด = 3 เฉลี่ย = 4.64		
สูงสุด = 10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.372		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n=144

สภาพทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แรงงาน		
1 - 3 คน	93	64.6
4 - 6 คน	47	32.6
7 คน หรือมากกว่า	4	2.8
ต่ำสุด = 2 เฉลี่ย = 3.01		
สูงสุด = 7 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.137		

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลสภาพทางสังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรกรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร สรุปได้ดังนี้

1.1.1 เพศ พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.1) เป็นเพศชาย และร้อยละ 47.9 เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ พบว่า เกษตรกรเกือบครึ่ง (ร้อยละ 42.4) มีอายุ ระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 33.6 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 20.1 มีอายุ 61 ปี หรือมากกว่า และน้อยที่สุด ร้อยละ 4.2 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 38 ปี และอายุสูงสุด 70 ปี อายุเฉลี่ย 52.31 ปี มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 8.151

1.1.3 ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรเกือบครึ่ง (ร้อยละ 51.4) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 19.4 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 13.9 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 10.4 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 3.5 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ 1.4 ไม่ได้เรียน

1.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรเกือบครึ่ง (ร้อยละ 52.1) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน รองลงมาร้อยละ 37.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน และร้อยละ 10.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7 คนหรือมากกว่า โดยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 3 คน สูงสุด 10 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.64 คน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.372

1.1.5 แรงงานในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรสองในสาม (ร้อยละ 64.6) มีจำนวนแรงงาน 1-3 คน รองลงมาร้อยละ 32.6 มีจำนวนแรงงาน 4-6 คน และส่วนน้อย ร้อยละ 2.8 มีจำนวน

แรงงาน 7 คน หรือมากกว่า โดยมีจำนวนแรงงานต่ำสุด 2 คน สูงสุด 7 คน มีค่าเฉลี่ย 3.01 คน และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.137

ตารางที่ 4.2 แหล่งข้อมูลข่าวสารจากแหล่งสื่อบุคคลด้านการส่งเสริมการเกษตร

n=144

แหล่งสื่อบุคคล	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ผู้นำชุมชน	41 (28.5)	59 (41.0)	36 (25.0)	8 (5.6)	- (-)	3.92 (0.870)	มาก
เพื่อนบ้าน	14 (9.7)	41 (28.5)	65 (45.1)	24 (16.7)	- (-)	3.31 (0.865)	ปานกลาง
เจ้าหน้าที่รัฐ	77 (53.5)	52 (36.1)	7 (4.9)	8 (5.6)	- (-)	4.38 (0.818)	มากที่สุด
เจ้าหน้าที่เอกชน	7 (4.9)	34 (23.6)	43 (24.3)	23 (20.1)	37 (27.1)	2.59 (1.248)	น้อย
อาสาสมัครเกษตร	55 (38.2)	45 (31.3)	36 (25.0)	8 (5.6)	- (-)	4.02 (0.927)	มาก
ปราชญ์ชาวบ้าน	7 (4.9)	34 (23.6)	43 (29.9)	23 (16.0)	37 (14.0)	2.66 (1.230)	ปานกลาง
เกษตรกรปราดเปรื่อง	- (-)	48 (33.3)	61 (42.4)	28 (19.4)	7 (4.9)	3.04 (0.852)	ปานกลาง
ภาพรวม						3.43 (0.709)	มาก

จากตารางที่ 4.2 แหล่งข้อมูลข่าวสารจากแหล่งสื่อบุคคลด้านการส่งเสริมการเกษตร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1.6 แหล่งสื่อบุคคล โดยภาพรวมเกษตรกรมีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จากสื่อบุคคล ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 3.47) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ในสื่อบุคคล 7 ประเภท สื่อที่เกษตรกรมีการรับรู้ในระดับมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่รัฐ (มีค่าเฉลี่ย 4.38) สื่อที่เกษตรกรมีการรับรู้อยู่ในระดับมาก มี 2 ประเภท คือ อาสาสมัครเกษตร

(มีค่าเฉลี่ย 4.02) และผู้นำ (มีค่าเฉลี่ย 3.92) สื่อที่เกษตรกรมีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางมี 3 ประเภท คือ เพื่อนบ้าน (มีค่าเฉลี่ย 3.31) เกษตรกรปราดเปรื่อง (มีค่าเฉลี่ย 3.04) และปราชญ์ชาวบ้าน (มีค่าเฉลี่ย 2.66) สื่อที่เกษตรกรมีการรับรู้อยู่ในระดับน้อย คือ เจ้าหน้าที่เอกชน (มีค่าเฉลี่ย 2.59) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แหล่งข้อมูลข่าวสารจากสื่อกลุ่มด้านการส่งเสริมการเกษตร

แหล่งสื่อกลุ่ม	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การประชุม/ประชุมกลุ่ม	101	36	7	-	-	4.65	มากที่สุด
ย่อย	(70.1)	(25.0)	(4.9)	(-)	(-)	(0.571)	
การอบรม/สาริต	115	22	7	-	-	4.75	มากที่สุด
	(79.9)	(15.3)	(4.9)	(-)	(-)	(0.535)	
การทัศนศึกษาดูงาน	49	57	38	-	-	4.08	มาก
	(34.0)	(39.6)	(26.4)	(-)	(-)	(0.776)	
การฝึกปฏิบัติ	23	69	52	-	-	3.80	มาก
	(16.0)	(47.9)	(36.1)	(-)	(-)	(0.695)	
ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ	54	83	7	-	-	4.33	มากที่สุด
	(37.5)	(57.6)	(4.9)	(-)	(-)	(0.565)	
ภาพรวม						4.32	มากที่สุด
						(0.394)	

จากตารางที่ 4.3 แหล่งข้อมูลข่าวสารจากสื่อกลุ่มด้านการส่งเสริมการเกษตร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1.7 แหล่งสื่อกลุ่ม โดยภาพรวมเกษตรกรมีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จากสื่อกลุ่ม ในระดับมากที่สุด (มีค่าเฉลี่ย 4.32) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ในสื่อกลุ่ม 5 ประเภท สื่อที่เกษตรกรมีการรับรู้ในระดับมากที่สุดมี 3 ประเภท คือ การอบรม/สาริตศูนย์ (มีค่าเฉลี่ย 4.75) การประชุมย่อย (มีค่าเฉลี่ย 4.65) และศูนย์เรียนรู้ต่างๆ (มีค่าเฉลี่ย 4.33) สื่อที่เกษตรกรมีการรับรู้ในระดับมากที่สุดมี 2 ประเภท คือ การทัศนศึกษาดูงาน (มีค่าเฉลี่ย 4.08) และ การฝึกปฏิบัติ (มีค่าเฉลี่ย 3.80) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แหล่งข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนด้านการส่งเสริมการเกษตร

n=144

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
วีดิทัศน์ (VCD)	- (-)	14 (9.7)	41 (28.5)	59 (41.1)	30 (20.8)	2.27 (0.902)	น้อย
โทรทัศน์	7 (4.9)	7 (4.9)	65 (45.1)	58 (40.3)	7 (4.9)	2.65 (0.848)	ปานกลาง
หนังสือพิมพ์	- (-)	- (-)	35 (24.3)	59 (41.0)	50 (37.4)	1.90 (0.764)	น้อย
นิทรรศการ/ การจัดงาน	7 (4.9)	73 (50.7)	64 (44.4)	- (-)	- (-)	3.60 (0.582)	มาก
หอกระจายข่าว	22 (15.3)	59 (41.0)	40 (27.8)	23 (16.0)	- (-)	3.56 (0.937)	มาก
วิทยุทั่วไป	7 (4.9)	43 (29.9)	63 (43.8)	23 (16.0)	8 (5.6)	3.12 (0.930)	ปานกลาง
ภาพรวม						2.85 (0.695)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 แหล่งข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนด้านการส่งเสริมการเกษตร
ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1.8 แหล่งสื่อมวลชน โดยภาพรวมเกษตรกรมีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จากสื่อมวลชน ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ย 2.85) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ในสื่อมวลชน 6 ประเภท สื่อที่เกษตรกรมีการรับรู้ในระดับมากมี 2 ประเภท คือ นิทรรศการ/การจัดงาน (มีค่าเฉลี่ย 3.60) และหอกระจายข่าว (มีค่าเฉลี่ย 3.56) สื่อที่เกษตรกรมีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางมี 2 ประเภท คือ วิทยุทั่วไป (มีค่าเฉลี่ย 3.12) และโทรทัศน์ (มีค่าเฉลี่ย 2.65) สื่อที่เกษตรกรมีการรับรู้ในระดับน้อย คือ วีดิทัศน์ (VCD) (มีค่าเฉลี่ย 2.27) และหนังสือพิมพ์ (มีค่าเฉลี่ย 1.90) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แหล่งข้อมูลข่าวสารจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการส่งเสริมการเกษตร

n=144

เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
เฟซบุ๊ก	9 (6.3)	29 (20.1)	43 (29.9)	51 (35.4)	12 (8.3)	2.81 (1.053)	ปานกลาง
ไลน์	9 (6.3)	19 (13.2)	46 (31.9)	58 (40.3)	12 (8.3)	2.69 (1.014)	ปานกลาง
เว็บไซต์	9 (6.3)	29 (20.1)	43 (29.9)	21 (14.6)	42 (29.2)	2.60 (1.270)	น้อย
สมาร์ทโฟน	- (-)	21 (14.6)	46 (31.9)	21 (14.6)	56 (38.9)	2.22 (1.118)	น้อย
โปรแกรม/แอปพลิเคชัน	- (-)	7 (4.9)	27 (18.8)	47 (32.6)	63 (43.8)	1.85 (0.895)	น้อย
ภาพรวม						2.43 (0.394)	น้อย

จากตารางที่ 4.5 แหล่งข้อมูลข่าวสารจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการส่งเสริมการเกษตรปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1.9 เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมเกษตรกรมีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จากเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับน้อย (มีค่าเฉลี่ย 2.43) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ในเทคโนโลยีสารสนเทศมี 5 ประเภท สื่อที่เกษตรกรมีการรับรู้ในระดับปานกลางมี 2 ประเภท คือ เฟซบุ๊ก (มีค่าเฉลี่ย 2.81) ไลน์ (มีค่าเฉลี่ย 2.69) สื่อที่เกษตรกรมีการรับรู้ในระดับน้อยมี 3 ประเภท คือ เว็บไซต์ (โดยมีค่าเฉลี่ย 2.60) สมาร์ทโฟน (มีค่าเฉลี่ย 2.22) และโปรแกรม/แอปพลิเคชัน (มีค่าเฉลี่ย 1.85) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 สรุประดับการรับรู้แหล่งข้อมูลข่าวสารจากแหล่งสื่อของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรกร
เกษตรแบบแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร

ระดับความต้องการ	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
แหล่งสื่อบุคคล	3.45	0.709	มาก
แหล่งสื่อกลุ่ม	4.32	0.394	มากที่สุด
แหล่งสื่อมวลชน	2.85	0.695	ปานกลาง
แหล่งสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ	2.43	0.394	น้อย
ภาพรวม	3.26	0.819	ปานกลาง

n=144

จากตารางที่ 4.16 สรุปแหล่งข้อมูลข่าวสารจากแหล่งสื่อของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรกร
แปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1.10 สรุปแหล่งข้อมูลข่าวสารจากแหล่งสื่อของเกษตรกร โดยภาพรวมสรุปว่า
เกษตรกรมีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งสื่อในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.26 มีการ
รับรู้จากสื่อกลุ่มในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.32 รองลงมารับรู้จากสื่อบุคคลในระดับมาก โดย
มีค่าเฉลี่ย 3.45 รับรู้จากสื่อมวลชนในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.85 และรับรู้จากแหล่งสื่อ
เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับ น้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 2.43

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรกรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร
ประกอบด้วย จำนวนแรงงาน ลักษณะการถือครองที่ดิน พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร
แปลงใหญ่ ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ และรายได้ทั้งหมดจากการขาย
ผลผลิตข้าว ผลการวิเคราะห์สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรกรแปลงใหญ่ในจังหวัด
สกลนคร ด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดัง
ตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรกรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร

n=144

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ลักษณะการถือครองที่ดิน		
เป็นของตนเองทั้งหมด	108	75.0
เป็นของตนเองและเช่า	29	20.1
เช่าทั้งหมด	7	4.9
พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่		
1-5 ไร่	43	29.9
6-10 ไร่	66	45.8
11-15 ไร่	7	4.9
16-20 ไร่	21	14.6
21 ไร่ หรือมากกว่า	7	4.9
ต่ำสุด = 3 ไร่เฉลี่ย = 9.75		
สูงสุด = 26 ไร่ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.224		
ผลผลิตข้าวเฉลี่ยกิโลกรัมต่อไร่		
ไม่เกิน 450 กิโลกรัม	14	9.7
451-550 กิโลกรัม	71	49.3
551 กิโลกรัม หรือมากกว่า	59	41.0
ต่ำสุด = 400 กิโลกรัมเฉลี่ย = 532.85		
สูงสุด = 600 ไร่ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 55.504		

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n=144

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่		
ไม่เกิน 3,500 บาท	14	9.7
3,501-4,500 บาท	58	40.3
4,501 บาท หรือมากกว่า	72	50.0
ต่ำสุด = 2,000 เฉลี่ย = 4,234.03		
สูงสุด = 4,750 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 688.838		
รายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าวในปี 2557/58		
ไม่เกิน 15,000 บาท	22	15.3
15,001-30,000 บาท	49	34.0
30,001-45,000 บาท	16	11.1
45,001-60,000 บาท	43	29.9
60,001 บาท หรือมากกว่า	14	9.7
ต่ำสุด = 5,000 เฉลี่ย = 42,2972.22		
สูงสุด = 200,000 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 39,633.274		

จากตารางที่ 4.7 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร สรุปได้ดังนี้

1.2.1 ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.0) มีพื้นที่เป็นของตนเองทั้งหมด ร้อยละ 20.1 มีพื้นที่เป็นของตนเองและเช่า และร้อยละ 4.9 เช่าทั้งหมด

1.2.1 พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ พบว่า เกษตรกรเกือบครึ่ง (ร้อยละ 41.0) มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการ 1-6 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 39.6 มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการ 7-12 ไร่ ร้อยละ 9.7 มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการ 19-24 ไร่ 61 ไร่ หรือมากกว่า และ ส่วนน้อยร้อยละ 4.9 มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการ 13-18 ไร่ และร้อยละ 4.9 มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการ 25 ไร่ หรือมากกว่า โดยพื้นที่เข้าร่วมโครงการต่ำสุด 3 ไร่ มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการสูงสุด 26 ไร่ มีค่าเฉลี่ย 9.75 ไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.224

1.2.3 ผลผลิตข้าวเฉลี่ยกิโลกรัมต่อไร่ พบว่า เกษตรกรเกือบครึ่ง (ร้อยละ 49.3) มีผลผลิตข้าวเฉลี่ย 451-550 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 41.0 มีผลผลิตข้าวเฉลี่ย 551 กิโลกรัม หรือมากกว่าและส่วนน้อย ร้อยละ 9.7 มีผลผลิตข้าวเฉลี่ย ไม่เกิน 450 กิโลกรัม โดยมีผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่ำสุด 400 กิโลกรัมต่อไร่ มีผลผลิตข้าวเฉลี่ยสูงสุด 600 กิโลกรัมต่อไร่ มีค่าเฉลี่ย 532.85 กิโลกรัมต่อไร่ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 55.504

1.2.4 ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ พบว่า เกษตรกรครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.0) มีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ 4,501 บาท หรือมากกว่า รองลงมาร้อยละ 40.3 มีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ 3,501-4,500 บาท และส่วนน้อย ร้อยละ 9.7 มีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ ไม่เกิน 3,500 บาท โดยมีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่ำสุด 2,000 บาทต่อไร่ มีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยสูงสุด 4,750 บาทต่อไร่ มีค่าเฉลี่ย 4,234.03 บาทต่อไร่ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 688.838

1.2.5 รายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าวในปี 2557/58 พบว่า เกษตรกรหนึ่งในสาม (ร้อยละ 34.0) มีรายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าว 15,001-30,000 บาท รองลงมา (ร้อยละ 29.0) มีรายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าว 45,001-60,000 บาท ร้อยละ 15.3 มีรายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าวไม่เกิน 15,000 บาท ร้อยละ 11.1 มีรายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าว 30,001-45,000 บาท และส่วนน้อยร้อยละ 9.7 มีรายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าว 60,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีรายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าวต่ำสุด 5,000 บาท มีรายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าวสูงสุด 200,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 42,972.22 บาท มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 39,633.274

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำนวน 144 ราย โดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.8 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องขั้นตอนการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

n=144

ประเด็นคำถาม	คำตอบที่ถูกต้อง	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวนคน	ร้อยละ	
1. ขั้นตอนการคัดเลือกพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	✓	141	97.9	4
2. ขั้นตอนการจัดทำข้อมูลเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	✓	144	100	1
3. ขั้นตอนการวางแผนดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	✓	144	100	1
4. ขั้นตอนการวางแผนในด้านตลาด	✓	143	99.3	2
5. การประเมินผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	✓	142	98.6	3
6. การปรับปรุงการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	✓	128	88.9	5

จากตารางที่ 4.8 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องขั้นตอนการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร ปรากฏดังนี้

2.1.1 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องขั้นตอน พบว่า เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100.0)

มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องขั้นตอนการจัดทำข้อมูลเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่และขั้นตอนการวางแผนดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ รองลงมา ร้อยละ 99.3 มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการวางแผนในด้านตลาด ร้อยละ 98.6 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ร้อยละ 97.9 มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการคัดเลือกพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ส่วนน้อย ร้อยละ 88.9 มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปรับปรุงการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

n=144

ประเด็นคำถาม	คำตอบที่ถูกต้อง	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวนคน	ร้อยละ	
1. การคัดเลือกสถานที่ในการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	✓	136	94.4	6
2. พื้นที่ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่	✓	140	97.2	5
3. การมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชนในพื้นที่แปลงใหญ่	✓	143	99.3	2
4. ความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	✗	142	98.6	3
5. การใช้เครื่องจักรกลการเกษตรที่เหมาะสม	✗	144	100	1
6. การจับพิกัด GPS เป็นรายแปลง	✗	141	97.9	4
7. การกำหนดเป้าหมายในการผลิตสินค้า	✓	140	97.2	5
8. การลดต้นทุนการผลิตสินค้า	✓	136	94.4	6
9. การดำเนินงานของผู้จัดการแปลงใหญ่	✓	142	98.6	3

จากตารางที่ 4.9 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

2.1.2 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดำเนินงานของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรที่เหมาะสม รองลงมา ร้อยละ 99.3 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชนในพื้นที่แปลงใหญ่ ร้อยละ 98.6 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและเรื่องการดำเนินงานของผู้จัดการแปลงใหญ่ ร้อยละ 97.9 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจับพิกัด GPS เป็นรายแปลง ร้อยละ 97.2 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพื้นที่ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ส่วนน้อยร้อยละ 94.4 การคัดเลือกสถานที่ในการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และการลดต้นทุนการผลิตสินค้า

ตารางที่ 4.10 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอน การดำเนินงานเกษตรแบบแปลงใหญ่ของ เกษตรกรในจังหวัดสกลนคร

n=144

ความรู้	จำนวน	ร้อยละ
- ระดับน้อยที่สุด (1-3)	0	0
- ระดับน้อย (4-6)	0	0
- ระดับปานกลาง (7-9)	0	0
- ระดับมาก (10-12)	2	1.4
- ระดับมากที่สุด (13-15)	142	98.6

ต่ำสุด = 11 ข้อ   เฉลี่ย = 14.75
 สูงสุด = 15 ข้อ   ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.522

จากตารางที่ 4.10 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.2) มีความรู้ในระดับมากที่สุด คือ ตอบถูกระหว่าง 13-15 ข้อ รองลงมาร้อยละ 1.4 มีความรู้ในระดับมาก ตอบถูกระหว่าง 10-12 ข้อ

ตอนที่ 3 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร

3.1 ความต้องการในวิธีการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ จำนวน 144 ราย ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 4.11 ความต้องการส่งเสริมแบบรายบุคคล

n=144

แบบรายบุคคล	ระดับความต้องการ					$\bar{x}$ (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การเยี่ยมชมในพื้นที่	129 (89.6)	8 (5.6)	7 (4.9)	- (-)	- (-)	4.85 (0.478)	มากที่สุด
การไปพบเจ้าหน้าที่ด้วย ตนเอง	83 (57.6)	46 (31.9)	15 (10.4)	- (-)	- (-)	4.47 (0.679)	มากที่สุด
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ทางโทรศัพท์	61 (42.4)	76 (52.8)	7 (4.9)	- (-)	- (-)	4.37 (0.578)	มากที่สุด
ภาพรวม						4.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.11 ระดับความต้องการส่งเสริมแบบรายบุคคล ปรากฏผลการวิเคราะห์
ดังนี้

3.1.1 ความต้องการส่งเสริมการแบบรายบุคคล พบว่า เกษตรกรมีความต้องการ
ส่งเสริมแบบรายบุคคล โดยมีความต้องการที่เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อยู่ใน
ระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.85) ในประเด็นการเยี่ยมชมในพื้นที่ รองลงมาต้องการในระดับมาก
ที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.47) ในประเด็นการไปพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง ต้องการในระดับมากที่สุด
(คะแนนเฉลี่ย 4.37) ในประเด็นการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ โดยในภาพรวมเกษตรกรมี
ความต้องการส่งเสริมแบบรายบุคคล ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.56)

ตารางที่ 4.12 ความต้องการส่งเสริมแบบกลุ่ม

n=144

แบบรายบุคคล	ระดับความต้องการ					$\bar{x}$ (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การฝึกอบรม	116 (80.6)	21 (14.6)	7 (4.9)	- (-)	- (-)	4.76 (0.532)	มากที่สุด
การเรียนรู้จากศูนย์ เรียนรู้	107 (74.3)	37 (25.7)	- (-)	- (-)	- (-)	4.74 (0.438)	มากที่สุด
การศึกษาดูงาน	114 (79.2)	30 (20.8)	- (-)	- (-)	- (-)	4.79 (0.408)	มากที่สุด
การจัดทำแปลงเรียนรู้	120 (83.3)	24 (16.7)	- (-)	- (-)	- (-)	4.83 (0.374)	มากที่สุด
การจัดการประกวด แข่งขัน	41 (28.5)	73 (50.7)	30 (20.8)	- (-)	- (-)	4.08 (0.700)	มาก
ภาพรวม						4.64	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.12 ระดับความต้องการส่งเสริมแบบกลุ่ม ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

3.1.2 ความต้องการส่งเสริมแบบรายกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมแบบรายกลุ่ม โดยมีความต้องการที่เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.83) ในประเด็นการจัดทำแปลงเรียนรู้ รองลงมาต้องการในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.79) ในประเด็นการศึกษาดูงาน ต้องการในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.76) ในประเด็นการฝึกอบรม ต้องการในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.74) ในประเด็นการเรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้ และต้องการในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.08) ในประเด็นการจัดการประกวดแข่งขัน โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมแบบรายกลุ่ม ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.64)

ตารางที่ 4.13 ความต้องการส่งเสริมแบบมวลชน

n=144

แบบมวลชน	ระดับความต้องการ					$\bar{x}$ (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
เอกสารทางวิชาการ	73 (50.7)	63 (43.8)	8 (5.6)	- (-)	- (-)	4.45 (0.601)	มากที่สุด
การเผยแพร่ผ่านวิทยุ ชุมชน	72 (50.0)	60 (41.7)	12 (8.3)	- (-)	- (-)	4.42 (0.642)	มากที่สุด
การเผยแพร่ผ่านโทรทัศน์	8 (5.6)	82 (56.9)	26 (18.1)	28 (19.4)	- (-)	3.49 (0.869)	มาก
การเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต	28 (19.4)	60 (41.7)	28 (19.4)	14 (9.7)	14 (9.7)	3.51 (1.194)	มาก
การรณรงค์	59 (41.0)	85 (59.0)	- (-)	- (-)	- (-)	4.41 (0.493)	มากที่สุด
หออกระจายข่าว ชุมชน	89 (61.8)	55 (38.2)	- (-)	- (-)	- (-)	4.62 (0.488)	มากที่สุด
ภาพรวม						4.15	มาก

จากตารางที่ 4.13 ระดับความต้องการส่งเสริมแบบกลุ่มมวลชน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

3.1.3 ความต้องการวิธีส่งเสริมแบบรายมวลชน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมแบบรายมวลชน โดยมีความต้องการที่เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.62) ในประเด็นหออกระจายข่าวชุมชน รองลงมาต้องการในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.45) ในประเด็นเอกสารทางวิชาการ ต้องการในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.42) ในประเด็นการเผยแพร่ผ่านวิทยุชุมชน ต้องการในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.41) ในประเด็นการรณรงค์ ต้องการในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.51) ในประเด็นการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต และต้องการในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.49) ในประเด็นการเผยแพร่ผ่านโทรทัศน์ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมแบบรายมวลชน ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.15)

3.2 ความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริม เกษตรแปลงใหญ่ ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 4.14 ความต้องการความรู้ด้านการผลิต

n=144

ความรู้ด้านการผลิต	ระดับความต้องการ					$\bar{x}$ (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การเตรียมดิน	37 (25.7)	65 (45.1)	42 (29.2)	- (-)	- (-)	3.97 (0.742)	มาก
พันธุ์พืช	63 (43.8)	67 (46.5)	14 (9.7)	- (-)	- (-)	4.34 (0.650)	มากที่สุด
การใช้น้ำ	77 (53.5)	53 (36.8)	14 (9.7)	- (-)	- (-)	4.44 (0.666)	มากที่สุด
การจัดการโรคและแมลง ศัตรูพืช	88 (61.1)	56 (38.9)	- (-)	- (-)	- (-)	4.61 (0.489)	มากที่สุด
การจัดการหลังการ เก็บเกี่ยว	30 (20.8)	79 (54.9)	35 (24.3)	- (-)	- (-)	3.97 (0.673)	มาก
การแปรรูปสินค้า	108 (75.0)	29 (20.1)	7 (4.9)	- (-)	- (-)	4.70 (0.556)	มากที่สุด
การให้ความรู้แก่เข้าสู่ มาตรฐานสินค้า GAP GMP	44 (30.6)	86 (59.7)	14 (9.7)	- (-)	- (-)	4.21 (0.602)	มากที่สุด
ภาพรวม						4.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.14 ระดับความต้องการความรู้ด้านการผลิต ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

3.2.1 ความต้องการความรู้ด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมความรู้ด้านการผลิต โดยมีความต้องการที่เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีความต้องการส่งเสริมความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.7) ในประเด็นการแปรรูปสินค้า รองลงมาต้องการในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.61) ในประเด็นการจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช ต้องการในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.44) ในประเด็นน้ำ ต้องการในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.34) ในประเด็นพันธุ์ ต้องการในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.21) ในประเด็น

การให้ความรู้การเข้าสู่มาตรฐานสินค้า GAP GMP และมีความต้องการส่งเสริมความรู้ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.97) ในประเด็นการเตรียมดินและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการผลิตในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.32)

ตารางที่ 4.15 ความต้องการความรู้ด้านการตลาด

ความรู้ด้านการตลาด	ระดับความต้องการ					$\bar{x}$ (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ช่องทางในการจัดจำหน่าย	136 (94.4)	8 (5.6)	- (-)	- (-)	- (-)	4.94 (0.230)	มากที่สุด
การจัดการราคาสินค้า	136 (32.6)	8 (45.4)	- (-)	- (-)	- (-)	4.94 (0.230)	มากที่สุด
การจัดสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์	122 (84.7)	15 (10.4)	7 (4.9)	- (-)	- (-)	4.80 (0.510)	มากที่สุด
การเพิ่มมูลค่าสินค้า	129 (89.6)	8 (5.6)	7 (4.9)	- (-)	- (-)	4.85 (0.478)	มากที่สุด
ภาพรวม						4.88	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.15 ระดับความต้องการความรู้ด้านการตลาด ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

3.2.2 ความต้องการความรู้ด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการตลาด โดยมีความต้องการที่เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีความต้องการความรู้ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.94) ในประเด็นช่องทางในการจำหน่ายและการจัดการราคาสินค้า รองลงมาต้องการในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.85) ในประเด็นการเพิ่มมูลค่าสินค้า และต้องการในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.80) ในประเด็นการจัดสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการตลาด อยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.88)

ตารางที่ 4.16 ความต้องการความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การทำการเกษตรแปลงใหญ่

n=144

ความรู้ด้านกระบวนการ	ระดับความต้องการ					$\bar{x}$ (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ขั้นตอนในการสมัครเข้า ร่วมโครงการ	79 (54.9)	27 (18.8)	38 (26.4)	- (-)	- (-)	4.28 (0.858)	มากที่สุด
การเลือกพื้นที่เข้าร่วม โครงการ	59 (41.0)	53 (36.8)	32 (22.2)	- (-)	- (-)	4.19 (0.775)	มาก
ผลลัพธ์ที่ได้รับหลังจาก เข้าร่วมโครงการ	97 (67.4)	40 (27.8)	7 (4.9)	- (-)	- (-)	4.63 (0.578)	มากที่สุด
ภาพรวม						4.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.16 ระดับความต้องการความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การทำการเกษตรแปลงใหญ่ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

3.2.3 ความต้องการความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การทำการเกษตรแปลงใหญ่

พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การทำการเกษตรแปลงใหญ่ โดยมีความต้องการที่เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีความต้องการความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.63) ในประเด็นผลลัพธ์ที่ได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการ รองลงมาต้องการในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.28) ในประเด็นขั้นตอนสมัครเข้าร่วมโครงการ และมีความต้องการความรู้ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.19) ในประเด็นการเลือกพื้นที่เข้าร่วมโครงการ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การทำการเกษตรแปลงใหญ่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.36)

3.3 ความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 4.17 ความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริม

n=144

ประเด็น	ระดับความต้องการ					$\bar{x}$ (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ความต้องการ							
การสนับสนุน							
ปัจจัยการผลิต เมล็ดพันธุ์	118	25	1	-	-	4.81	มากที่สุด
ปุ๋ย ฯลฯ	(81.9)	(17.4)	(0.7)	(-)	(-)	(0.409)	
องค์ความรู้ในการผลิต	114	30	-	-	-	4.79	มากที่สุด
	(79.2)	(20.8)	(-)	(-)	(-)	(0.408)	
แหล่งเงินทุน	86	37	21	-	-	4.45	มากที่สุด
	(59.7)	(25.7)	(14.6)	(-)	(-)	(0.737)	
การเข้าสู่มาตรฐาน GAP	109	28	7	-	-	4.71	มากที่สุด
GMP	(75.7)	(19.4)	(4.9)	(-)	(-)	(0.553)	
ด้านการจัดหาตลาด	123	21	-	-	-	4.85	มากที่สุด
ให้กับสินค้า	(85.4)	(8.0)	(-)	(-)	(-)	(0.354)	
ความต้องการ							
แหล่งสนับสนุน							
จากหน่วยงานราชการ	102	42	-	-	-	4.71	มากที่สุด
อปท.	(70.8)	(29.2)	(-)	(-)	(-)	(0.456)	
จากภาคเอกชน	87	50	7	-	-	4.56	มากที่สุด
	(60.4)	(34.7)	(4.9)	(-)	(-)	(0.589)	
จากผู้นำชุมชน กำนัน	101	43	-	-	-	4.70	มากที่สุด
ผู้ใหญ่บ้าน	(70.1)	(29.9)	(-)	(-)	(-)	(0.459)	
การให้ความช่วยเหลือ	129	15	-	-	-	4.90	มากที่สุด
จากผู้จัดการแปลง	(89.6)	(10.4)	(-)	(-)	(-)	(0.307)	
ภาพรวม						4.72	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.17 ระดับความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริม ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

3.2.1 ความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริม โดยมีความต้องการที่เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีความต้องการการสนับสนุนในประเด็นเรื่องด้านการจัดหาตลาดให้กับสินค้าอยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.85) รองลงมา มีความต้องการการสนับสนุนในประเด็นปัจจัยการผลิต เมล็ดพันธุ์ปุ๋ย ฯลฯ ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.81) ต้องการการสนับสนุนในประเด็นองค์ความรู้ในการผลิต ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.79) ต้องการการสนับสนุนในประเด็นการเข้าสู่มาตรฐาน GAP GMP ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.71) และมีความต้องการการสนับสนุนในประเด็นแหล่งเงินทุนในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.45)

ความต้องการการสนับสนุนจากแหล่งต่างๆ พบว่ามีความต้องการการสนับสนุนจากผู้จัดการแปลงในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.90) รองลงมา มีความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ อปท. ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.70) มีความต้องการการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.56) มีและมีความต้องการการสนับสนุนจากภาคเอกชน ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.70) ตามลำดับ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริม ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.72)

ตารางที่ 4.18 ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่

ระดับความต้องการ	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
วิธีการส่งเสริม	4.45	0.262	มากที่สุด
ความรู้ในการแนะนำส่งเสริม	4.52	0.312	มากที่สุด
การสนับสนุนจากการส่งเสริม	4.72	0.142	มากที่สุด
ภาพรวม	4.56	0.140	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.18 สรุประดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

3.2.2 สรุปความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร โดยภาพรวมสรุปว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.56) โดยมีความต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.45) มี

ความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.52) และมีความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.72)

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัด สกลนคร

4.1 ปัญหา ด้านต่างในการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร จำนวน 144 ราย โดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.19 ระดับปัญหาด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่

n=144

ด้านขั้นตอนการเข้าสู่ กระบวนการแปลงใหญ่	ระดับของปัญหา			$\bar{x}$ (S.D)	ความหมาย
	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ โครงการไม่ชัดเจน	21 (14.6)	55 (38.2)	68 (47.2)	1.67 (0.718)	ปานกลาง
มีเงื่อนไขในการสมัครเข้าร่วม โครงการยุ่งยาก	- (-)	20 (13.9)	124 (86.1)	1.14 (0.347)	น้อย
มีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่เข้าร่วม โครงการ	- (-)	20 (13.9)	124 (86.1)	1.14 (0.347)	น้อย
มีความยุ่งยากในการจัดทำข้อมูล เกษตรกรและการบันทึกพิกัด GPS รายแปลง	14 (9.7)	47 (32.6)	83 (57.6)	1.52 (0.669)	น้อย
ภาพรวม				1.36	น้อย

จากตารางที่ 4.19 ระดับปัญหาด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.1.1 ปัญหาด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ โดยมีปัญหาเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ โครงการไม่ชัดเจนอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 1.67) รองลงมาเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องมีความยุ่งยากในการจัดทำข้อมูลเกษตรกรและการบันทึกพิกัด GPS รายแปลงอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.52) และ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องมีเงื่อนไขในการสมัครเข้าร่วมโครงการยุ่งยากและมีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่เข้าร่วมโครงการในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.14 จำนวนเท่ากัน) ตามลำดับ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.36) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.20 ระดับของปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

n=144

ด้านการส่งเสริม	ระดับของปัญหา			$\bar{x}$ (S.D)	ความหมาย
	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้ข้อมูลไม่ชัดเจน	-	54	90	1.38	น้อย
	(-)	(37.5)	(62.5)	(0.486)	
เจ้าหน้าที่ที่มีเวลาตรวจเยี่ยมน้อยเกินไป	-	40	104	1.28	น้อย
	(-)	(27.8)	(72.2)	(0.449)	
ผู้จัดการแปลงใหญ่ให้การสนับสนุนน้อยเกินไป	-	28	116	1.19	น้อย
	(-)	(19.4)	(80.6)	(0.397)	
เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้การสนับสนุนน้อยเกินไป	7	48	89	1.43	น้อย
	(4.9)	(33.3)	(61.8)	(0.587)	
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่มีความชัดเจนเรื่องการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่	7	19	118	1.23	น้อย
	(4.9)	(13.2)	(81.9)	(0.525)	

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

n=144

ด้านการส่งเสริม	ระดับของปัญหา			$\bar{x}$ (S.D)	ความหมาย
	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
ด้านวิธีการส่งเสริม					
มีการจัดอบรมให้ความรู้ไม่เพียงพอ	-	21	123	115	น้อย
	(-)	(14.6)	(85.4)	(0.354)	
ศูนย์บริการด้านความรู้มีน้อยเกินไป	12	35	97	1.41	ปานกลาง
	(8.3)	(24.3)	(67.4)	(0.641)	
มีแปลงเรียนรู้และแปลงต้นแบบน้อยขาดเอกสารวิชาการเผยแพร่	56	62	26	2.21	ปานกลาง
	(38.9)	(43.1)	(18.1)	(0.728)	
การออกเผยแพร่ความรู้ด้านแปลงใหญ่ให้กับเกษตรกรชนน้อย	36	68	40	1.97	ปานกลาง
	(25.0)	(47.2)	(27.8)	(0.728)	
ใหญ่ให้กับเกษตรกรชนน้อยเกินไป	21	90	33	1.92	ปานกลาง
	(14.6)	(62.5)	(22.9)	(0.609)	
ด้านเนื้อหาที่ส่งเสริม					
ข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมมีน้อยเกินไป	-	68	76	14.7	น้อย
	(-)	(47.2)	(52.8)	(0.501)	
ข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมไม่สอดคล้องความต้องการของกลุ่ม	-	7	137	1.05	น้อย
	(-)	(4.9)	(95.1)	(0.216)	
ข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมมีความยุ่งยากสลับซับซ้อน					
ด้านสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ					
สมาชิกมีแรงงานในครัวเรือนน้อย	7	69	68	1.58	น้อย
	(4.9)	(47.9)	(47.2)	(0.586)	
สมาชิกขาดเงินทุนในการผลิตสินค้า	26	71			
	(18.1)	(49.			

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

n=144

ด้านการส่งเสริม	ระดับของปัญหา			$\bar{x}$ (S.D)	ความหมาย
	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
สมาชิกขาดความรู้ในการทำเกษตร แปลงใหญ่	27 (18.8)	97 (67.4)	20 (13.9)	1.24 (0.446)	น้อย
สมาชิกกลุ่มขาดความเข้มแข็ง	- (-)	95 (66.0)	49 (34.0)	1.66 (0.475)	น้อย
คณะกรรมการกลุ่มขาดความเข้มแข็ง	1 (0.7)	33 (22.9)	110 (76.4)	1.24 (0.446)	น้อย
ภาพรวม				1.50	น้อย

จากตารางที่ 4.20 ระดับปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.1.2 ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เกษตรกรมีปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม โดยมีปัญหาเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้การสนับสนุนกลุ่มน้อยเกินไปอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.43) รองลงมา เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเรื่องเจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้ข้อมูลไม่ชัดเจนอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.38) เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเจ้าหน้าที่ที่มีเวลาตรวจเยี่ยมน้อยเกินไปอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.28) เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่มีความชัดเจนเรื่องการส่งเสริมอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.23) และเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นผู้จัดการแปลงใหญ่ให้การสนับสนุนน้อยเกินไปอยู่ในระดับน้อย(คะแนนเฉลี่ย 1.19)ตามลำดับ

4.1.3 ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม เกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม โดยมีปัญหาเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องมีแปลงเรียนรู้และแปลงต้นแบบน้อยอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.21) รองลงมาเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเรื่องขาดเอกสารวิชาการเผยแพร่อยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 1.97) เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเรื่องการออกเผยแพร่ความรู้ด้านแปลงใหญ่ให้กับสาธารณะชนอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.04) เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเรื่องศูนย์บริการด้านความรู้มี

น้อยเกินไปอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.41) และเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเรื่องมีการจัดอบรมให้ความรู้ไม่เพียงพออยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.15) ตามลำดับ

4.1.4 ปัญหาด้านเนื้อหาที่ส่งเสริม เกษตรกรมีปัญหาด้านเนื้อหาที่ส่งเสริม โดยมีปัญหาเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมน้อยเกินไปอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.47) รองลงมาเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมไม่สอดคล้องความต้องการของกลุ่มและข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมมีความยุ่งยากสลับซับซ้อนอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.05) ตามลำดับ

4.1.5 ปัญหาด้านสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีปัญหาด้านสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ โดยมีปัญหาเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องสมาชิกขาดเงินทุนในการผลิตสินค้าอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 1.85) รองลงมาเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องสมาชิกกลุ่มขาดความเข้มแข็งอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.66) เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องสมาชิกมีแรงงานในครัวเรือนน้อยอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.58) และเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องสมาชิกขาดความรู้ในการทำเกษตรแปลงใหญ่และคณะกรรมการกลุ่มขาดความเข้มแข็งอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.24) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21 ปัญหาด้านการสนับสนุน

ด้านการสนับสนุน	ระดับของปัญหา			$\bar{x}$ (S.D)	ความหมาย
	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ปัจจัยการผลิตที่ได้รับมีความล่าช้าไม่	-	8	136	1.06	น้อย
ทันต่อฤดูกาลผลิต	(-)	(5.6)	(94.4)	(0.230)	
ปัจจัยการผลิตไม่มีคุณภาพ	-	28	116	1.19	น้อย
	(-)	(19.4)	(80.6)	(0.397)	
ปัจจัยการผลิตไม่ตรงต่อความ	-	8	136	1.06	น้อย
ต้องการของกลุ่ม	(-)	(5.6)	(94.4)	(0.230)	
ปัจจัยการผลิตที่ได้รับไม่เพียงพอ	-	14	130	1.10	น้อย
	(-)	(9.7)	(90.3)	(0.297)	
ภาพรวม				1.10	น้อย

n=144

จากตารางที่ 4.21 ปัญหาด้านการสนับสนุน ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.1.6 ปัญหาด้านการสนับสนุน เกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุน โดยมีปัญหาเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องปัจจัยการผลิต ไม่มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.19) เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องปัจจัยการผลิตที่ได้รับไม่เพียงพออยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.10) และเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องปัจจัยการผลิตที่ได้รับมีความล่าช้าไม่ทันต่อฤดูกาลผลิตและปัจจัยการผลิตไม่ตรงต่อความต้องการของกลุ่มอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.06) ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะในการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 4.22 ข้อเสนอแนะในการทำเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านการส่งเสริม		
1. ให้รัฐหาแหล่งจำหน่ายหรือตลาดจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม	22	15.3
2. ให้หน่วยราชการให้ความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น ข้าวกล้อง ข้าวฮาง	34	23.6
3. จัดหาตลาดในการจำหน่ายสินค้า	15	10.4
4. ให้หน่วยงานเกษตรออกให้ความรู้เรื่องโรคข้าว	14	9.4
5. ให้ทางราชการช่วยเหลือทุกด้าน	9	6.3
6. หาตลาดรับซื้อที่ราคาเป็นธรรม	6	4.2
ด้านการสนับสนุน		
1. ให้หน่วยราชการมาสนับสนุนกลุ่มในด้านปัจจัยการผลิต	13	9.0
2. ได้โรงสีข้าว ลานตาก มาใช้ในกลุ่ม	12	8.3
3. ให้ทางราชการช่วยเหลือทุกด้านในกิจกรรมของกลุ่ม	11	7.6
4. ให้สนับสนุนเครื่องจักร เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเช่น โรงสีข้าวกล้อง ข้าวขาว เครื่องแป็คกิ่ง	11	7.6

จากตารางที่ 4.22 ข้อเสนอแนะในการทำแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.2.1 ด้านการส่งเสริม พบว่า พบว่า เกษตรกรส่วนน้อยร้อยละ 23.6 เสนอแนะให้หน่วยราชการให้ความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าเช่น ข้าวกล้อง ข้าวฮาง รองลงมาร้อยละ 15.3 เสนอแนะให้รัฐหาแหล่งจำหน่ายหรือตลาดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มร้อยละ 10.4 เสนอแนะให้จัดหาตลาดในการจำหน่ายสินค้า ร้อยละ 9.4 เสนอแนะให้หน่วยงานเกษตรออกให้ความรู้เรื่องโรคข้าวร้อยละ 6.3 เสนอแนะให้ทางราชการช่วยเหลือทุกด้านและร้อยละ 4.2 เสนอแนะให้หาตลาดรับซื้อที่ราคาเป็นธรรม

4.2.2 ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรส่วนน้อย ร้อยละ 9.0 เสนอแนะให้หน่วยราชการมาสนับสนุนกลุ่มในด้านปัจจัยการผลิต ร้อยละ 8.3 เสนอแนะให้มีโรงสีข้าว ลานตาก มาใช้ในกลุ่มร้อยละ 7.6 เสนอแนะให้ทางราชการช่วยเหลือทุกด้านในกิจกรรมของกลุ่ม และร้อยละ 3.5 เสนอแนะให้สนับสนุนเครื่องจักร เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเช่น โรงสีข้าวกล้อง ข้าวขาว เครื่องแป็คกิ่ง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญจำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร (2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (3) ความต้องการในวิธีการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จังหวัดสกลนคร จำนวน 224 ราย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจากสูตรของ Taro Yamane (1973) โดยให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 144 ราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการ จับฉลากจากประชากร สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) มีการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไฮหย่อง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของประเด็นความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร เท่ากับ 0.904 และทำการปรับปรุงแก้ไขก่อนจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ มาวิเคราะห์โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่จังหวัดสกลนคร

1) ข้อมูลพื้นฐานสังคมของเกษตรกร เกษตรกรมากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 52.31 ปี เกษตรกรเกือบครึ่ง มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.64 คน เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.01 คน สำหรับแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านด้านการส่งเสริมการเกษตร จำแนกได้ 4 แหล่ง คือ (1) แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคล ส่วนใหญ่ได้จากเจ้าหน้าที่รัฐ (2) แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อกลุ่ม ส่วนใหญ่ได้จากการอบรม/สาธิตศูนย์ (3) แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อมวลชน ส่วนใหญ่ได้จากนิทรรศการ/การจัดการงาน (4) แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนใหญ่ได้จากเฟซบุ๊ก โดยภาพรวมเกษตรกรมีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จากแหล่งข้อมูลข่าวสารจาก 4 แหล่ง อยู่ในระดับปานกลาง

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เกษตรกรมีจำนวนลักษณะถือครองที่ดินส่วนมากเป็นของตนเอง มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ เฉลี่ย 9.75 ไร่ ผลผลิตข้าวเฉลี่ย 532.85 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 4,234.03 บาทต่อไร่ รายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าวเฉลี่ย 42,972.22 บาทต่อครัวเรือน

1.3.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร

เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในระดับมากที่สุด รองลงมาเกษตรกรส่วนน้อยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในระดับมาก โดยเกษตรกรความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร เฉลี่ย 14.75 คะแนน

1) ความรู้ความเข้าใจในเรื่องขั้นตอน พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องขั้นตอนการจัดทำข้อมูลเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และขั้นตอนการวางแผนดำเนินงาน โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการวางแผนในด้านตลาด มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการคัดเลือก

พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ส่วนน้อยร้อยละ มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปรับปรุงการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ตามลำดับ

2) *ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดำเนินงานของเกษตรกร* พบว่า เกษตรกรทั้งหมด มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรที่เหมาะสม รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชนในพื้นที่แปลงใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและเรื่องการค้าขายของผู้จัดการแปลงใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจับพิกัด GPS เป็นรายแปลง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพื้นที่ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ การคัดเลือกสถานที่ในการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และการลดต้นทุนการผลิตสินค้าตามลำดับ

1.3.3 ความต้องการวิธีการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่

1) ความต้องการในวิธีการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่

(1) *ความต้องการส่งเสริมการแบบรายบุคคล* โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การเยี่ยมชมในพื้นที่ การไปพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมแบบรายบุคคลในระดับมากที่สุด

(2) *ความต้องการส่งเสริมแบบรายกลุ่ม* โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การจัดทำแปลงเรียนรู้ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การเรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้ การจัดการประกวดแข่งขัน โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมแบบรายกลุ่มในระดับมากที่สุด

(3) *ความต้องการส่งเสริมแบบรายมวลชน* โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ หอกระจายข่าวชุมชน เอกสารทางวิชาการ ต้องการการเผยแพร่ผ่านวิทยุชุมชน การรณรงค์ การเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต การเผยแพร่ผ่านโทรทัศน์ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมแบบรายมวลชน ในระดับมาก

2) *ความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่*

(1) *ความต้องการความรู้ด้านการผลิต* โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การแปรรูปสินค้า การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช ปุ๋ย พันธุ์ การให้ความรู้การ

เข้าสู่มาตรฐานสินค้า และการเตรียมดินและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการผลิตในระดับมากที่สุด

(2) ความต้องการความรู้ด้านการตลาด โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ช่องทางการจำหน่ายและการจัดการราคาสินค้า การเพิ่มมูลค่าสินค้า และการจัดสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการตลาด อยู่ในระดับมากที่สุด

(3) ความต้องการความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การทำเกษตรแปลงใหญ่ โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผลลัพธ์ที่ได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการ ขั้นตอนสมัครเข้าร่วมโครงการ และการเลือกพื้นที่เข้าร่วมโครงการ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การทำเกษตรแปลงใหญ่ ในระดับมากที่สุด

3) ความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

(1) ความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริม โดยมีความต้องการที่เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีความต้องการการสนับสนุนในประเด็นเรื่องด้านการจัดหาตลาดให้กับสินค้า รองลงมา มีความต้องการการสนับสนุนในประเด็นปัจจัยการผลิต เมล็ดพันธุ์ปุ๋ย ฯลฯ ต้องการการสนับสนุนในประเด็นองค์ความรู้ในการผลิต ต้องการการสนับสนุนในประเด็นการเข้าสู่มาตรฐาน GAP GMP และมีความต้องการการสนับสนุนในประเด็นแหล่งเงินทุน

(2) ความต้องการการสนับสนุนจากแหล่งต่างๆ พบว่ามีความต้องการการสนับสนุนจากผู้จัดการแปลง รองลงมา มีความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ อปท. มีความต้องการการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีและมีความต้องการการสนับสนุนจากภาคเอกชน ตามลำดับ

สรุป โดยภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ และความต้องการในวิธีการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ ตามลำดับ

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรใน จังหวัดสกลนคร

1) ปัญหาในการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่

(1) ด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้โครงการไม่ชัดเจน รองลงมาเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องมีความยุ่งยากในการจัดทำข้อมูลเกษตรกรและการบันทึกพิกัด GPS รายแปลง และ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องมีเงื่อนไขในการสมัครเข้าร่วมโครงการยุ่งยากและมีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่เข้าร่วมโครงการตามลำดับ

(2) ด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

2) ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้การสนับสนุนกลุ่มน้อยเกินไป รองลงมาเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเรื่องเจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้ข้อมูลไม่ชัดเจน เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเจ้าหน้าที่ที่มีเวลาตรวจเยี่ยมน้อยเกินไป เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่มีความชัดเจนเรื่องการส่งเสริม และเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นผู้จัดการแปลงใหญ่ให้การสนับสนุนน้อยเกินไป ตามลำดับ

3) ด้านวิธีการส่งเสริม โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องมีแปลงเรียนรู้และแปลงต้นแบบน้อย รองลงมาเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเรื่องขาดเอกสารวิชาการเผยแพร่ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเรื่องการออกเผยแพร่ความรู้ด้านแปลงใหญ่ให้กับสาธารณะชน เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเรื่องศูนย์บริการด้านความรู้มีน้อยเกินไป และเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นเรื่องมีการจัดอบรมให้ความรู้ไม่เพียงพออยู่ในตามลำดับ

4) ด้านเนื้อหาที่ส่งเสริม โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมน้อยเกินไป รองลงมาเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมไม่สอดคล้องความต้องการของกลุ่มและข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมมีความยุ่งยากสลับซับซ้อน ตามลำดับ

5) ด้านสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องสมาชิกขาดเงินทุนในการผลิตสินค้า

รองลงมาเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องสมาชิกกลุ่มขาดความเข้มแข็ง เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องสมาชิกมีแรงงานในครัวเรือนน้อย และเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องสมาชิกขาดความรู้ในการทำเกษตรแปลงใหญ่และคณะกรรมการกลุ่มขาดความเข้มแข็งอยู่ในตามลำดับ

สรุป โดยภาพเกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ วิธีการส่งเสริม สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเนื้อหาที่ส่งเสริม ตามลำดับ

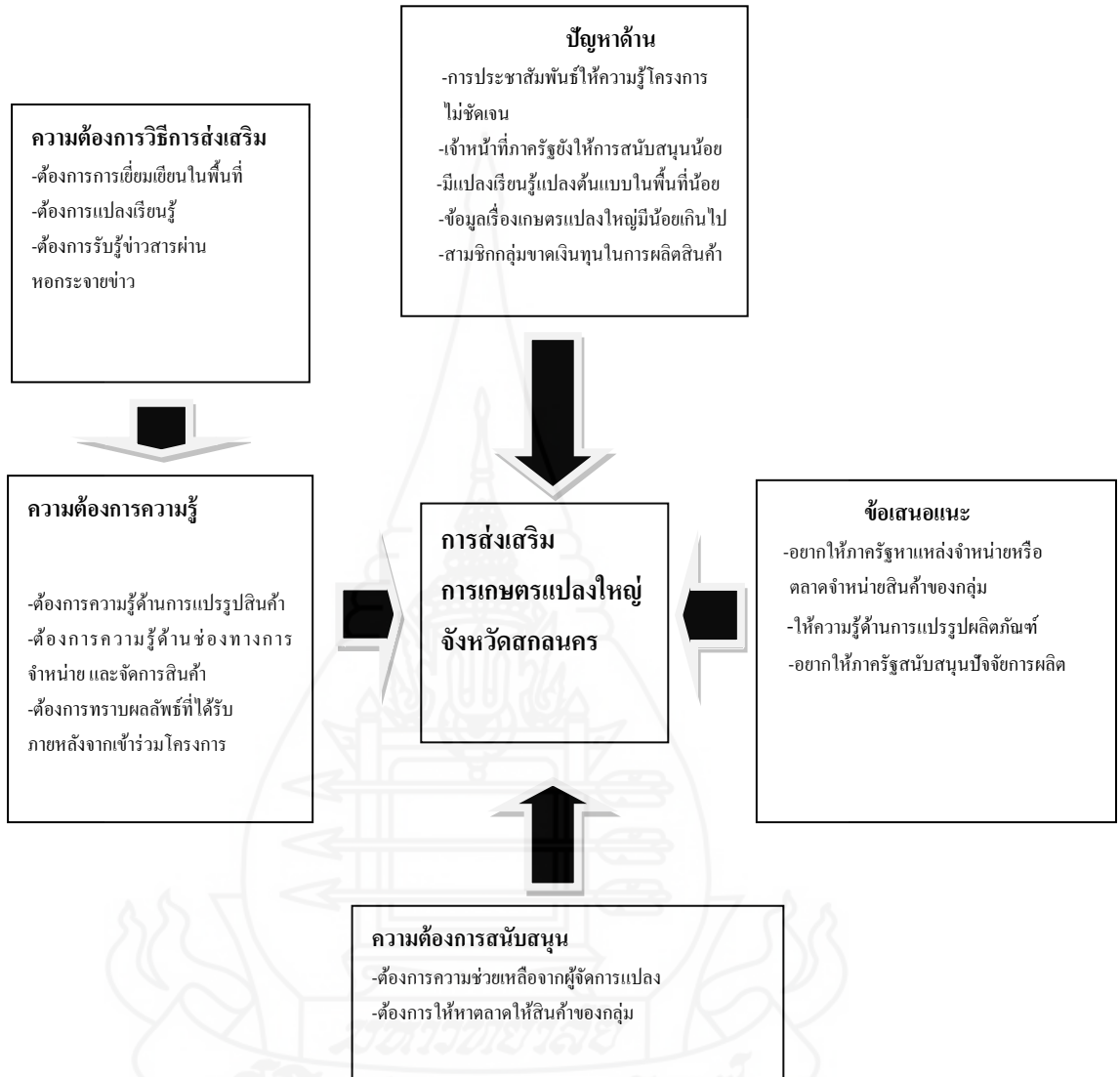
6) **ด้านการสนับสนุน** โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องปัจจัยการผลิตไม่มีคุณภาพ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องปัจจัยการผลิตที่ได้รับไม่เพียงพอ และเกษตรกรมีปัญหาในประเด็นปัญหาเรื่องปัจจัยการผลิตที่ได้รับความล่าช้าไม่ทันต่อฤดูกาลผลิตและปัจจัยการผลิตไม่ตรงต่อความต้องการของกลุ่ม ตามลำดับ

สรุป โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนครอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับประเด็นตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประเด็นปัญหารองลงมา คือ ด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ และประเด็นปัญหาน้อยสุด คือ ด้านการสนับสนุน

1.3.5 ข้อเสนอแนะ

1) **ด้านการส่งเสริม** เกษตรกรเสนอแนะให้รัฐหาแหล่งจำหน่ายหรือตลาดจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม รองลงมาเสนอแนะให้หน่วยราชการให้ความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าเช่น ข้าวกล้อง ข้าวฮาง จัดตลาดในการจำหน่ายสินค้า เสนอแนะให้หน่วยงานเกษตรออกให้ความรู้เรื่องโรคข้าว เสนอแนะให้ทางราชการช่วยเหลือทุกด้าน และหาตลาดรับซื้อที่ราคาเป็นธรรม

2) **ด้านการสนับสนุน** เกษตรกรเสนอแนะให้หน่วยราชการมาสนับสนุนกลุ่มในด้านปัจจัยการผลิต รองลงมาเสนอแนะให้มีโรงสีข้าว ลานตาก มาใช้ในกลุ่ม เสนอแนะให้ทางราชการช่วยเหลือทุกด้านในกิจกรรมของกลุ่ม และเสนอแนะให้สนับสนุนเครื่องจักร เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเช่น โรงสีข้าวกล้อง ข้าวขาว เครื่องแป็คกิ่ง

ภาพที่ 5.1 แสดงตารางสรุปผลการวิจัย

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัด สกลนคร มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐาน จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ยอยู่ที่ 52.31 ปี การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จำแนกได้ดังนี้ (1) แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคล ส่วนใหญ่ได้จากเจ้าหน้าที่รัฐ (2) แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อกลุ่ม ส่วนใหญ่ได้จากการอบรม/สาธิตศูนย์ (3) แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อมวลชน ส่วนใหญ่ได้จากนิทรรศการ/การจัดการงาน (4) แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนใหญ่ได้จากเฟซบุ๊ก ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังนี้ การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่เป็นหลัก การดำเนินงานเน้นบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการทุกกิจกรรม มีการบูรณาการของทุกภาคส่วนในพื้นที่ ผลิตผู้ จัดการ โครงการ และเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ตลอดจนการใช้แหล่งส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งภาครัฐและเกษตรกรในพื้นที่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและเข้าถึงเกษตรกรแปลงใหญ่มากกว่าเกษตรกรกลุ่มอื่น มีการจัดอบรมให้กลับกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และกรมส่งเสริมการเกษตรได้นำศูนย์เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเข้ามาเป็นแหล่งเรียนรู้ในกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ รวมทั้งเน้นที่ smart farmer เข้ามามีบทบาทในกลุ่ม ทำให้สมาชิกกลุ่มได้ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก และไลน์ มากขึ้น

2.2 สภาพทางเศรษฐกิจ จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีลักษณะถือครองที่ดินส่วน ใหญ่เป็นของตนเอง ถึงร้อยละ 75 มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ยรายละ 9.75 ไร่ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ นางสาววรรณธิดา เบญจกุล (2556) ได้ศึกษาการผลิตยางพาราและความต้องการ การส่งเสริมการเกษตรในอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 24.33 ไร่ ส่วนมากเป็นพื้นที่ของตนเอง

ส่วนผลผลิตข้าวเฉลี่ยมีค่าเฉลี่ย 532.85 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 4234.03 ต่อไร่ รายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าว มีค่าเฉลี่ย 42,972.22 บาทซึ่งค่าเฉลี่ยผลผลิต

ข้าวต่อไร่สูงกว่า ค่าการผลิตข้าวจังหวัดสกลนครจากกรมการข้าวและสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ปี 2558 ค่าเฉลี่ยผลผลิตข้าวต่อไร่ 441 กิโลกรัม ต้นทุนการผลิตอยู่ที่ 4,781.10 บาทต่อไร่ ตามลำดับ จากผลดังกล่าวอาจเป็นเพราะกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ถูกคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในด้านสถานที่ตั้ง ความเหมาะสมชุดดิน การอยู่ในเขตพื้นที่ชลประทาน และคัดเลือกจากพื้นที่โซนนิ่งทางการเกษตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นของตนเองทำให้เกษตรกรสามารถผลิตข้าวในคุณภาพดีจึงสามารถมีผลผลิตข้าวเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัดสกลนคร ด้านต้นทุนการผลิตต่ำเนื่องจากเป็นกลุ่มที่ได้รับความรู้และได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากภาครัฐมากกว่าเกษตรกรทั่วไป ส่วนรายได้จากการขายผลผลิตข้าวอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำเนื่องจากเกษตรกรเก็บข้าวไว้บริโภคเอง และไว้ทำพันธุ์ในปีถัดไป และแบ่งขายแค่บางส่วน

2.3 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตร

2.3.1 วิธีการส่งเสริม จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลในประเด็นการเยี่ยมชมในพื้นที่มากที่สุด แบบกลุ่มอยากให้มีการจัดทำแปลงเรียนรู้แบบมวลชน โดยผ่านหอกระจายข่าวมากที่สุด อาจเป็นเพราะกลุ่มเกษตรกรเป็นกลุ่มที่จังหวัดคัดเลือกเป็นกลุ่มนำร่องทำให้เป็นเกษตรกรที่มีความสนใจในด้านการเกษตรมีความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ โดยสนใจที่อยากได้แปลงเรียนรู้ และรับฟังข่าวสารจากหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสื่อที่เข้าถึงกลุ่มได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ สุจิตรา นิธิยานันท์ (2555) ได้ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนาบ้านหนองสาหร่าย ตำบลพนอม อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พบว่า ช่องทางการส่งเสริมการเกษตรที่ระดับมาก ได้แก่ บุคคลราชการ และนฤชล สีดี (2555) ได้ศึกษา ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรบนพื้นที่สูงในจังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมด้วยการเยี่ยมชมในพื้นที่มากที่สุด

2.4 ความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริม

2.4.1 ความรู้ด้านการผลิต พบว่าในภาพรวมมีความต้องการส่งเสริมในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการเรียงลำดับดังต่อไปนี้ การแปรรูปสินค้า การจัดการ โรคแมลงศัตรูพืช ปุ๋ย การให้ความรู้การเข้าสู่มาตรฐานสินค้า การเตรียมดินและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

2.4.2 ในเรื่องของการตลาด ซึ่งจากการวิจัย พบว่าเกษตรกรมีความสนใจในภาพรวมเรื่องการตลาดมากที่สุด โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้ ช่องทางในการจัดจำหน่ายและการจัดการสินค้า การเพิ่มมูลค่าสินค้า การจัดสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์

สอดคล้องกับ กวิตา ศรีวรมย์. (2556) ได้ศึกษาสภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า 1) ความต้องการส่งเสริมด้านการผลิต พบว่า พบว่า ความต้องการส่งเสริมระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การตลาดและการขนส่ง (2) เทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิต

2.5 ความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ พบว่า มีความต้องการในระดับมาก ตามลำดับดังต่อไปนี้ การแปรรูปสินค้า การจัดการโรคแมลงศัตรูพืช ปุ๋ย ความรู้การเข้าสู่มาตรฐานสินค้า การเตรียมดิน และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชันยชรรณ์ ไชยปัญญา(2551) ได้ศึกษาการรวมกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายอาหารในเขตตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบความต้องการการส่งเสริมดังนี้ 1) ด้านความรู้ของกลุ่ม พบว่า ต้องการให้ผู้ที่มีความรู้มาให้คำแนะนำ เรื่องของการรวมกลุ่ม โครงสร้างกลุ่ม และบทบาทหน้าที่ รวมทั้งอธิบายผลดีของการรวมกลุ่ม ต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยให้ความรู้ ให้คำแนะนำเรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพ การเตรียมดินปลูก การขุดหลุม การปลูก การดูแลรักษา การกรีดยาง และการจัดจำหน่าย ซึ่งเห็นว่าอาจเป็นเพราะพื้นฐานด้านความรู้ด้านการเกษตร ของเกษตรกรไทยน้อยซึ่งดูได้จากระดับการศึกษาซึ่งส่วนมากเป็นระดับประถมศึกษา เกษตรกรจึงมีความสนใจในเรื่องการส่งเสริมเป็นอย่างมาก

2.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่

ปัญหาในด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหอยู่ในระดับน้อย

3. ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ โดยแบ่งออกเป็นสองประเด็นดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 3.1.1 ผู้จัดการแปลงควรมีการสนับสนุน และเข้ามามีบทบาทในกลุ่มให้มาก
- 3.1.2 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนครและสำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนครควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้กับกลุ่มเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง

3.1.3 สำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนครหรือมหาวิทยาลัยในพื้นที่ควรสนับสนุนให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ตามความต้องการของกลุ่มสมาชิกเกษตรแปลงใหญ่

3.1.4 ในการออกส่งเสริมการเกษตรให้กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่นักส่งเสริมควรออกเยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดทำแปลงสาธิต แปลงเรียนรู้ ในพื้นที่เพื่อเป็นต้นแบบให้เกษตรกรเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า

3.1.5 หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในจังหวัดสกลนครควรให้การสนับสนุนปัจจัยที่มีคุณภาพและมีความจำเป็นเพื่อให้เกษตรกรนำไปใช้ได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 **ควรมีการวิจัย** การศึกษาเปรียบเทียบในหลายกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการเพื่อจะไดมมีข้อเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการของแต่ละกลุ่ม เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลเฉพาะเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จังหวัดสกลนคร เพื่อสรุปผลนำมาวางแผนส่งเสริมที่เหมาะสมต่อไป

3.2.2 **ควรมีการวิจัย** ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มผลผลิต วิธีการลดต้นทุนการผลิต ของการรวมกลุ่มแบบแปลงใหญ่ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร เพื่อให้ได้ข้อมูลเปรียบเทียบการทำการเกษตรแบบกลุ่ม กับแบบรายบุคคล

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กวิตา ศรีวรมย์. (2556). *สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิราษ, นนทบุรี.
- กรมการข้าว. (2556). *คู่มือโครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชนปี2557*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *การทำงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2558). *คู่มือการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2554). *เอกสารการสอนชุดวิชาสารสนเทศและสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิราษ.
- ดิเรก ฤกษ์สาหร่าย. (2555). *การส่งเสริมการเกษตรในยุคไร้พรมแดน การอบรมเข้มเสริมประสบการณ์ มหบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมการเกษตร 4 กรกฎาคม 2555*. นนทบุรี: สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิราษ
- เต็มศักดิ์ คทาณิช. (2546). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ทองคำ พิลากรณ์. (2554). *ความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาของเกษตรกร อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิราษ, นนทบุรี.
- ชนกฤต ชมพูนุชและคณะ. (2554). *การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อผลิตสื่อในงานส่งเสริมการเกษตร*. *วิทยาสารกำแพงแสน*, 9 (2), 82.
- ชั้นยชธณ์ ไชยปัญญา. (2551). *การรวมกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายยางพาราในเขตตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- ณรงค์ สมพงษ์. (2553). *เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสารเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิราษ.
- นฤชล ลีดี. (2555). *ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรบนพื้นที่สูงในจังหวัดเลย (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิราษ, นนทบุรี.

- บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2540). *ส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์
- พงษ์ศักดิ์ อังกลิทธิ. (2556). *เอกสารการสอนชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา*.
นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พิชัย ทองดีเลิศ. (2546). การให้บริการสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมการเกษตรผ่านเครือข่าย
อินเทอร์เน็ตของหน่วยงานภาครัฐ *วิทยาสารกำแพงแสน*, 1(2), 98.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระ
ชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด
(มหาชน).
- วรรณธิดา เบญจกุล. (2549). *การผลิตรายพาราและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของ
เกษตรกรในอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2554). *การส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพมหานคร: อักษรพิทยา
- สุจิตรา นิธิยานันท์. (2556). *ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนาบ้านหนอง
สำหรับ ตำบลพนอม อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม (วิทยานิพนธ์ปริญญา
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สุนันท์ สีสังข์ และ สราวุธ ยะหะกร. (2553). *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการ
ส่งเสริมการเกษตร*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อภิชาติ พงษ์ศรีหกุลชัย. (2558). *เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการส่งเสริมการเกษตรแบบ
แปลงใหญ่*. จัดโดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น. วันที่ 20 กรกฎาคม
2558 โรงแรมการ์ลิน จังหวัดอุดรธานี.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนคร. (2558). *การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่จังหวัด
สกลนคร 5*. สกลนคร: พิมพ์ที่สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนคร.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2557). “ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร” สาระสังเขปออนไลน์ ค้นคืน
วันที่ 30 สิงหาคม 2558 จาก http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=13577

ภาคผนวก
แบบสอบถามสำหรับวิจัย

ลำดับที่ของแบบสัมภาษณ์

--	--	--

วันที่สัมภาษณ์ _____

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง ความต้องการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ต้องการวิจัยศึกษาและสำรวจข้อมูลของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนครเท่านั้น ไม่มีเจตนาไขว่คว้าผู้อื่นและไม่ทำให้เกิดผลเสียหายกับกลุ่มใดๆ
2. คำตอบจากการสัมภาษณ์จะใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ขอความร่วมมือประชาชน กรรมการและสมาชิกกลุ่มที่ทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ กรุณาให้ความอนุเคราะห์และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในครั้งนี้ด้วย
3. แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร
ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการเกษตรแบบแปลงใหญ่
ตอนที่ 3 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัดสกลนคร
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร
4. ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบคำถามฟังแล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย✓ (ถูก) ลงในช่อง ( ) หน้าข้อความตามผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ และ/หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้ตามผู้ให้สัมภาษณ์ตอบ
5. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณประชาชนกลุ่ม กรรมการ สมาชิกของกลุ่มที่กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ และให้ความร่วมมืออย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

นาย จีรวุฒ มงคล

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรกรแปลงใหญ่ในจังหวัด

สกลนคร

1. เพศ ( )1. ชาย ( )2. หญิง a1
2. อายุ.....ปี a2
3. ระดับการศึกษา a3
  - ( ) 3.1 ไม่ได้เรียนหนังสือ ( ) 3.2 ชั้นประถมศึกษา ( ) 3.3 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
  - ( ) 3.4 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.( ) 3.5 อนุปริญญา/ปวส.( ) 3.6 ปริญญาตรีขึ้นไป
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน a4
5. แรงงานในครัวเรือน.....คน a5
6. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ a6

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร					รหัส
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
1. แหล่งสื่อบุคคล						
1. ผู้นำชุมชน						☐ a6.1.1
2. เพื่อนบ้าน						☐ a6.1.2
3. เจ้าหน้าที่รัฐ						☐ a6.1.3
4. เจ้าหน้าที่เอกชน						☐ a6.1.4
5. อาสาสมัครเกษตร						☐ a6.1.5
6. ปราชญ์ชาวบ้าน						☐ a6.1.6
7. เกษตรกรปราชญ์						a6.1.7
8. อื่นๆ.....						☐ a6.1.8

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ระดับการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร					รหัส
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
2. แหล่งสื่อกลุ่ม						
1. การประชุม/ประชุมกลุ่มย่อย						a6.2.1
1. การอบรม/สาธิต						a6.2.2
2. การทัศนศึกษาดูงาน						a6.2.3
3. การฝึกปฏิบัติ						a6.2.4
4. ศูนย์เรียนรู้ต่างๆ						a6.2.5
6. อื่นๆ						a6.2.6
3. แหล่งสื่อมวลชน						
1.วีดิทัศน์ (VCD)						☐ a6.3.1
2. โทรทัศน์						☐ a6.3.2
3. หนังสือพิมพ์						☐ a6.3.3
4. นิตยสาร/การจัดงาน						☐ a6.3.4
5. หอกระจายข่าว						☐ a6.3.5
6. วิทูรย์ทั่วไป						☐ a6.3.6
7. อื่นๆ.....						☐ a6.3.7
4. เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)						
1. เฟซบุ๊ก (Facebook)						☐ a6.4.1
2. ไลน์ (Line)						☐ a6.4.2
3. เว็บไซต์ (Website)						☐ a6.4.3
4. สมาร์ทโฟน (Smart phone)						☐ a6.4.4
5. โปรแกรม/แอปพลิเคชัน (Program, Application)						☐ a6.4.5
6. อื่นๆ.....						☐ a6.4.6

7. ลักษณะการถือครองที่ดิน a7
1. เป็นของตนเองทั้งหมด   2. เป็นของตนเองและเช่า
3. เช่าทั้งหมด
8. พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่พื้นที่.....ไร่.....งาน a8
9. ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ (ปีการผลิต 2557/58).....กิโลกรัม a9
10. ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ (ปีการผลิต 2557/58) รวมทั้งสิ้น.....บาท a10
11. รายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตข้าว (ปีการผลิต 2557/58).....บาท a11

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรจังหวัดสกลนคร
(ใส่เครื่องหมาย ✓ ในข้อที่เห็นว่าถูก และ X ในข้อที่เห็นว่าผิด ในช่องคำตอบ)

ขั้นตอนและการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	คำตอบ	รหัส
1.ขั้นตอน		
1.1ในการคัดเลือกพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ต้องเป็นพื้นที่ที่มีขนาดเหมาะสม และเป็นพื้นที่ที่ไม่ ผิดกฎหมาย		(b1.1)
1.2ต้องมีการจัดทำข้อมูลเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ		(b1.2)
1.3ในการวางแผนดำเนินงานผู้จัดการแปลงต้องมีการวางแผนร่วมกับผู้ผลิต		(b1.3)
1.4การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ต้องมีการวางแผนในด้านตลาด		(b1.4)
1.5ในการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานทุกครั้ง		(b1.5)
1.6การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ต้องมีการขยายพื้นที่ในการดำเนินงานในปีต่อไป		(b1.6)
2.การดำเนินงาน		
2.1ทำเลที่ตั้งในการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่ตั้งต้องเหมาะสมการคมนาคมสะดวก		(b1.7)
2.2 เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ต้องมีพื้นที่อยู่รวมกลุ่มกันใกล้ชิดกัน เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ		(b1.8)
2.3หน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบูรณาการ ในพื้นที่แปลงใหญ่		(b1.9)
2.4การทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ไม่จำเป็นต้องขอความร่วมมือกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น		(b1.10)
2.5 เกษตรแบบแปลงใหญ่ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องจักรกลการเกษตรที่เหมาะสม		(b1.11)
2.6ในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ไม่จำเป็นต้องจับพิกัด GPS เป็นรายแปลงการส่งเสริม		(b1.12)
2.7การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการผลิตสินค้าที่ชัดเจน		(b1.13)
2.8การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ทำให้เกิดการลดต้นทุนการผลิตสินค้า		(b1.14)
2.9 ผู้จัดการแปลงใหญ่เป็นผู้สรุปและประเมินผลการดำเนินการ		(b1.15)

ตอนที่ 3 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ในจังหวัด
สกลนคร

คำแนะนำ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการความต้องการวิธีการส่งเสริมของท่านในแต่ละหัวข้อ
5= มากที่สุด 4= มาก 3=ปานกลาง 2 = น้อย 1= น้อยที่สุด

ที่	ความต้องการ	ระดับความต้องการ					รหัส
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
1.	ความต้องการในวิธีการส่งเสริม						
1.1	การส่งเสริมแบบรายบุคคล						(c1.1.1)
	1.1.1 การเยี่ยมชมในพื้นที่						(c1.1.1)
	1.1.2 การไปพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง						(c1.1.2)
	1.1.3 การติดต่อเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์						(c1.1.3)
	1.1.4 อื่นๆ (ระบุ)						(c1.1.4)
1.2	การส่งเสริมแบบรายกลุ่ม						
	1.2.1 การฝึกอบรม						(c1.2.1)
	1.2.2 การเรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้						(c1.2.2)
	1.2.3 การศึกษาดูงาน						(c1.2.3)
	1.2.4 การจัดทำแปลงเรียนรู้						(c1.2.4)
	1.2.5 การจัดการประกวดแข่งขัน						(c1.2.5)
	1.2.6 อื่นๆ (ระบุ).....						(c1.2.6)
1.3	การส่งเสริมแบบมวลชน						
	1.3.1 เอกสารวิชาการ						(c1.3.1)
	1.3.2 การเผยแพร่ผ่านวิทยุชุมชน						(c1.3.2)
	1.3.3 การเผยแพร่ผ่านโทรทัศน์						(c1.3.3)
	1.3.4 การเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต						(c1.3.4)
	1.3.5 การรณรงค์						(c1.3.5)
	1.3.6 หอกระจายข่าวชุมชน						(c1.3.6)
	1.3.7 อื่นๆ (ระบุ).....						(c1.3.7)

คำแนะนำ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการความต้องการวิธีการส่งเสริมของท่านในแต่ละหัวข้อ
ระดับความต้องการ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด

ที่	ความต้องการ	ระดับความต้องการ					รหัส
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
2	ความต้องการความรู้ในการแนะนำส่งเสริม						
2.1	ความรู้ด้านการผลิต						
	2.1.1.การเตรียมดิน						(c2.1.1)
	2.1.2.พันธุ์พืช						(c2.1.2)
	2.1.3.การใช้ปุ๋ย						(c2.1.3)
	2.1.4.การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช						(c2.1.4)
	2.1.5.การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว						(c2.1.5)
	2.1.6.การแปรรูปสินค้า						(c2.1.6)
	2.1.7 การให้ความรู้การเข้าสู่มาตรฐาน สินค้า GAP GMP organic						(c2.1.7)
	2.1.7 อื่นๆ(ระบุ).....						(c2.1.8)
2.2	ความรู้ด้านการตลาด						
	2.2.1.ช่องทางในการจัดจำหน่าย						(c2.2.1)
	2.2.2.การจัดการราคาสินค้า						(c2.2.2)
	2.2.3 จัดหาสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์						(c2.2.3)
	2.2.4 การเพิ่มมูลค่าสินค้า						(c2.2.4)
	2.2.5 อื่นๆ (ระบุ).....						(c2.2.5)
2.3	ความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การทำการเกษตรแปลงใหญ่						
	2.3.1 ขั้นตอนในการสมัครเข้าร่วม โครงการเกษตรแปลงใหญ่						(c2.3.1)
	2.3.2 การเลือกพื้นที่เข้าโครงการ ส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่						(c2.3.2)
	2.3.3 ผลลัพธ์ที่ได้รับหลังจากเข้าร่วม โครงการ						(c2.3.3)
	2.3.4 อื่นๆ (ระบุ).....						(c2.3.4)

ที่	ความต้องการ	ระดับความต้องการ					รหัส
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	
3	ความต้องการการสนับสนุนจากการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่						
	3.1 การสนับสนุน						(c3.1)
	3.1.1 สนับสนุนปัจจัยการผลิต เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ฯลฯ						
	3.1.2 สนับสนุนองค์ความรู้ในการผลิตสินค้า						(c3.2)
	3.1.3 สนับสนุนแหล่งเงินทุน						(c3.3)
	3.1.4 การสนับสนุนการเข้าสู่มาตรฐาน GAP GMP organic						(c3.4)
	3.1.5 การสนับสนุนด้านการจัดหาตลาดให้กับสินค้า						(c3.5)
	3.2 แหล่งสนับสนุน						(c3.6)
	3.2.1 การสนับสนุนของหน่วยงานราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น						
	3.2.2 การสนับสนุนจากภาคเอกชน						(c3.7)
	3.2.3 การสนับสนุนจากผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน						(c3.8)
	3.2.4 การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือจากผู้จัดการแปลง						(3.9)
	3.3 อื่นๆ (ระบุ).....						(c3.10)

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ ปัญหาด้านการ
ส่งเสริมและ การสนับสนุน

คำแนะนำ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปัญหาของการส่งเสริมของท่านในแต่ละหัวข้อ
ระดับปัญหา 3 = ปัญหามาก 2=ปัญหาปานกลาง 1 = ปัญหาน้อย

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา			ข้อเสนอแนะ	รหัส
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
1. ขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่					
1.1 การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ โครงการไม่ชัดเจน					(d1.1)
1.2 มีเงื่อนไขในการสมัครเข้าร่วม โครงการยุ่งยาก					(d1.2)
1.3 มีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่เข้าร่วม โครงการ					(d1.3)
1.4 มีความยุ่งยากในการจัดทำ ข้อมูลเกษตรกรและการบันทึกพิกัด GPS รายแปลง					(d1.4)
1.5 อื่นๆ.....					(d1.5)
2. ปัญหาด้านการส่งเสริม					
2.1 ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร					
2.1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้ข้อมูลไม่ ชัดเจน					(d2.1.1)
2.1.2 เจ้าหน้าที่มีเวลาตรวจเยี่ยม น้อยเกินไป					(d2.1.2)
2.1.3 ผู้จัดการแปลงใหญ่ให้การ สนับสนุนน้อยเกินไป					(d2.1.3)

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา			ข้อเสนอแนะ รหัส	
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
2.1.4 เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้การสนับสนุนกลุ่มน้อยเกินไป					(d2.1.4)
2.1.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่มีความชัดเจนเรื่องการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่					(d2.1.5)
2.1.6 อื่นๆ.....					(d2.1.6)
2.2 ด้านวิธีการส่งเสริม					
2.2.1 มีการจัดอบรมให้ความรู้ไม่เพียงพอ					(d2.2.1)
2.2.2 ศูนย์บริการด้านความรู้มีน้อยเกินไป					(d2.2.2)
2.2.3 มีแปลงเรียนรู้และแปลงต้นแบบน้อย					(d2.2.3)
2.2.4 ขาดเอกสารวิชาการเผยแพร่					(d2.2.4)
2.2.5 การออกเผยแพร่ความรู้ด้านแปลงใหญ่ให้กับสาธารณะชนน้อยเกินไป					(d2.2.5)
2.2.6 อื่นๆ.....					(d2.2.6)
2.3 ด้านเนื้อหาที่ส่งเสริม					
2.3.1 ข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมมีน้อยเกินไป					(d2.3.1)
2.3.2 ข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมไม่สอดคล้องความต้องการของกลุ่ม					(d2.3.2)
2.3.3 ข้อมูลเนื้อหาที่ส่งเสริมมีความยุ่งยากสลับซับซ้อน					(d2.3.3)
2.3.4 อื่นๆ.....					(d2.3.4)

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา			ข้อเสนอแนะ รหัส	
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
2.4 ด้านสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการฯ					
2.4.1 สมาชิกมีแรงงานในครัวเรือน น้อย					(d2.4.1)
2.4.2 สมาชิกขาดเงินทุนในการผลิต สินค้า					(d.2.4.2)
2.4.3 สมาชิกขาดความรู้ในการทำ เกษตรแปลงใหญ่					(d2.4.3)
2.4.4 สมาชิกกลุ่มขาดความเข้มแข็ง					(d2.4.4)
2.4.5 คณะกรรมการกลุ่มขาดความ เข้มแข็ง					(d2.4.5)
2.4.6 อื่นๆ.....					(d2.4.6)
3 ด้านการสนับสนุน					
3.1 ปัจจัยการผลิตที่ได้รับมีความ ล่าช้าไม่ทันต่อฤดูกาลผลิต					(d3.1)
3.2 ปัจจัยการผลิตไม่มีคุณภาพ					(d3.2)
3.3 ปัจจัยการผลิตไม่ตรงต่อความ ต้องการของกลุ่ม					(d3.3)
3.4 ปัจจัยการผลิตที่ได้รับไม่ เพียงพอ					(d3.4)
3.5 อื่นๆ.....					(d3.5)

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายจิรวุฒ มงคล
วัน เดือน ปีเกิด	8 ธันวาคม 2518
สถานที่เกิด	อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต(เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ปี พ.ศ. 2540
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนคร จังหวัดสกลนคร
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

